

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут водного господарства та природооблаштування
Кафедра геології та гідрології

01-05-195М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних робіт з навчальної дисципліни
«Географія туризму»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою
«Конструктивна географія, управління водними та мінеральними ресурсами»
спеціальності 106 «Географія»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою з
якості ННІВГП
Протокол № 5
від 21.12.2021 р.

Рівне – 2021

Методичні вказівки до виконання практичних робіт з навчальної дисципліни «Географія туризму» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Конструктивна географія, управління водними та мінеральними ресурсами» спеціальності 106 «Географія» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Романів О. Я. – Рівне : НУВГП, 2021. – 88 с.

Укладач: Романів О. Я., доцент, к.геогр.н., завідувач кафедри геології та гідрології.

Відповідальна за випуск: Романів О. Я., доцент, к.геогр.н., завідувач кафедри геології та гідрології.

Керівник групи забезпечення освітньої програми
к.геогр.н., доцент

Романів О. Я.

© Романів О. Я., 2021

© НУВГП, 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
РОЗГОРНУТА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	17
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1	17
Практичне заняття № 1	17
Практичне заняття № 2	21
Практичне заняття № 3	29
Практичне заняття № 4	31
Практичне заняття № 5	32
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.....	37
Практичне заняття № 6	37
Практичне заняття № 7	39
Практичне заняття № 8	40
Практичне заняття № 9	41
Практичне заняття № 10	42
ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ.....	44
Завдання для самостійної роботи 1.....	44
Завдання для самостійної роботи 2.....	51
Теми рефератів (есе, індивідуальних навчально-дослідницьких завдань)	54
КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ.....	57
СПИСОК ОСНОВНОЇ ТА ДОПОМІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	65
ДОДАТКИ.....	70

ПЕРЕДМОВА

Метою дисципліни «Географія туризму» є отримання майбутніми фахівцями в галузі туризму системи знань теорії та методології географічних досліджень і туристичного ресурсознавства, формування фахового світогляду щодо територіальної організації та умов розвитку спеціалізованих видів туризму в регіонах і країнах світу, набуття навичок геопросторового аналізу туристичних дестинацій та специфіки розвитку туризму в різних регіонах і країнах світу, що виступають базою для подальшого створення конкурентноздатних туристичних продуктів.

Завданнями вивчення дисципліни є:

- розкрити об'єкт, предмет та головні завдання географії туризму;
- забезпечити теоретичну та практичну підготовку студентів з питань формування сучасних уявлень про рекреаційно-туристичні ресурси та рекреаційно-туристичне господарство країн світу, поглибити уявлення про природничу, соціально-економічну та культурну різноманітність світу;
 - засвоїти необхідні знання про світовий туристичний ринок в цілому та його регіоналізацію;
 - сформувати уявлення про специфіку розвитку туризму в різних туристичних регіонах і країнах світу, висвітлити їхній ресурсний потенціал, туристичну спеціалізацію та тенденції туристичної діяльності;
 - показати причинно-наслідкові зв'язки в особливостях формування основних туристичних центрів;
 - розглянути фактори формування туристичного попиту, його географію і сучасні тенденції його розвитку;
 - набути практичних навичок складання комплексних туристичних характеристик країн й регіонів світу та розробки туристичних маршрутів відповідно до туристичного попиту.

У результаті виконання практичних завдань з дисципліни дисципліни студенти набудуть таких здатностей:

1. Екологічність мислення та соціальна відповідальність.
2. Здатність шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.
3. Уміння дотримуватись норм здорового способу життя та впроваджувати їх у особистій та професійній діяльності.
4. Знання і розуміння предметної області туризму.
5. Здатність аналізувати туристичний потенціал території.
6. Здатність орієнтуватись в організації туристично-рекреаційного простору.
7. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів.
8. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.
9. Здатність працювати у полікультурному середовищі.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кредитні модулі	Змістові модулі	Кількість годин			
		Всього	Лекції	Практичні	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6
№1	Змістовий модуль 1. Теоретичні та методологічні основи географії туризму. Туристичне ресурсознавство та географія спеціальних видів туризму.				
	Тема 1, 2. Географія туризму як наукова дисципліна. Методологія та методика географічних досліджень в туризмі.	20	1	2	17
	Тема 3 -6. Географія туристичних потоків, доходів та витрат. Класифікація та географічна оцінка туристичних ресурсів. Природні туристичні ресурси. Культурно-історичні ресурси туризму.	20	5	2	13
	Тема 7-13. Географія рекреаційних видів туризму. Географія активних видів туризму. Географія культурно-пізнавального та подієвого туризму. Географія ділового туризму. Географія релігійного туризму та паломництва. Географія міського, сільського туризму. Географія екологічного туризму.	20	6	6	8
	Разом змістовий модуль 1	60	12	10	38
№2	Змістовий модуль 2. Туристичне регіоназнавство та країнознавство				
	Тема 14. Методологічні основи туристичного країнознавства. Структура та методика туристичного вивчення країни.	10	2	–	8
	Тема 15. Європейський туристичний макрорегіон.	20	2	2	16
	Тема 16, 17. Близькосхідний туристичний макрорегіон та Азійсько-Тихоокеанський туристичний макрорегіон	20	4	4	12
	Тема 18, 19. Африканський туристичний макрорегіон. Американський туристичний макрорегіон.	10	4	4	2
	Разом змістовий модуль 2	60	12	10	38
ВСЬОГО	120	24	20	76	

РОЗГОРНУТА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Теоретичні та методологічні основи географії туризму.

Туристичне ресурсознавство та географія спеціальних видів туризму

Тема 1. Географія туризму як наукова дисципліна

Об'єкт, предмет та завдання географії туризму, зв'язок з іншими науками.

Місце географії туризму в системі географічних наук. Структура географії туризму.

Географія туризму як наука про людину та її поведінку у процесі відпочинку, територіальні туристичні системи, закономірності і механізми їх становлення, функціонування і розвитку в конкретних геопросторово-часових координатах.

Функції науки “Географія туризму” (теоретична, конструктивна, освітня, виховна, світоглядна, прогностична).

Основні наукові напрями і термінологічний апарат дисципліни.

Загальнонаукові терміни і поняття, які використовуються в географії туризму. Поняття і терміни інших наук, які застосовуються в географії туризму.

Зміст основних термінів і понять дисципліни: “географія”, “туризм”, “географія туризму”, “туристичні ресурси”, “туристична дестинація”, “туристична спеціалізація дестинації”, “територіальна туристично-рекреаційна система”, “таксономічні одиниці територіальної організації туристичної сфери”, “туристичний потік” тощо.

Зміст поняття “територіальна туристично-рекреаційна система”. Підходи до виокремлення, формування і розвитку територіальних туристичних систем. Структура територіальної туристичної системи. Ієрархічність територіальних туристичних систем. Поняття про елементи територіальних туристичних систем. Туристичні центри. Туристичні організації і об'єднання.

Класифікація туризму. Види класифікацій та особливості територіальної організації туризму. Міжнародний туризм. Внутрішній туризм. Організований і неорганізований туризм. Індивідуальний і груповий туризм. Комерційний і соціальний туризм. Масовий і елітарний туризм. Рекреаційний туризм. Подорожі з метою розваги і відпочинку. Активний туризм. Культурно-пізнавальний туризм. Подієвий туризм. Діловий туризм. Релігійний туризм. Міський туризм. Сільський туризм. Екологічний туризм.

Нормативне тлумачення основних дефініцій науки згідно із документами ЮНВТО та законодавством України.

Проблеми удосконалення понятійно-термінологічного апарату географії туризму на сучасному етапі.

Сучасні ринкові запити та особливості прикладного застосування географічних знань у практиці туристичного бізнесу.

Перспективні напрями досліджень у географії туризму: географія туристичних ресурсів, географія туropolерейтингу, туристичне країнознавство, географія туристичного попиту, туристична регіоналістика, територіальне проектування туристично-рекреаційних систем, географія світового ринку турпродуктів, туристична геоглобалістика тощо.

Локальний, національний, макрорегіональний і глобальний рівні туристично-географічних досліджень.

Пошуки нової парадигми географії туризму як сучасна проблема цієї галузі знань.

Тема 2. Методологія та методика географічних досліджень в туризмі

Загальнонаукове розуміння поняття методу як конкретного наукового способу пізнання. Методика як сукупність спеціально підібраних методів з метою практичного чи теоретичного пізнання дійсності.. Методологія як чітко структурований і загальноприйнятий ієрархічний набір методів наукового пізнання дійсності.

Різновекторність туристично-географічних досліджень і система методів сучасної науки.

Загальні принципи наукового мислення. Індукція — умовивід від фактів до певної гіпотези. Дедукція — висновок за правилами логіки; ланцюжок умовиводів, ланки якого зв'язані логічною послідовністю. Аналіз — розчленування об'єкта, явища на елементи. Синтез — поєднання, з'єднання різних елементів об'єкта, явища в єдине ціле. Аналогія — відповідність, подібність об'єктів, явищ у певних властивостях; умовивід про менш відомий об'єкт, явище, дослідження за більш відомим, якщо вони належать до однорідної групи. Експеримент — дослідне відтворення об'єкта пізнання, перевірка гіпотез. Спостереження — цілеспрямоване вивчення, сприйняття, зумовлене поставленим завданням; систематичне збирання даних за об'єктом, явищем. Порівняння — співвідношення між двома об'єктами, явищами, яке дозволяє виявити загальне й особливе.

Літературний метод як відбір і аналіз літературних джерел, які певною мірою стосуються об'єкта, явища вивчення.

Описовий метод як один із найдавніших при вивченні географічних явищ і процесів. Описова статистика. Статистичні методи у географії туризму.

Основні дослідницькі методи географічної науки: польові, аналітичні, математичні, картографічні і геоінформаційні.

Поняття про просторовий аналіз. Методи комплексної оцінки території.

Універсальність картографічного методу дослідження туристично-географічних данностей. Картографічне моделювання територіальних туристсько-рекреаційних систем. Карта як результат досягнутого рівня знань про територію, об'єкти і явища, які до неї належать; карта як інструмент пізнання.

Залучення до дослідницького арсеналу дисципліни теоретико-методичних напрацювань інших наук: економіки, статистики, економетрії, менеджменту, маркетингу, соціології, культурології, етнології, психології тощо.

Зміст та етапи рекреаційно-туристичного районування. Туристичний район як основна одиниця рекреаційно-туристичного районування. Районоутворюючі фактори. Схеми рекреаційно-туристичного районування світу. Характеристика підходів до туристичного районування України. Сучасне туристичне районування України. Роль історико-, етно-, культуро-, політико-, соціально- й економіко-географічних чинників у сучасній геопросторовій організації туризму.

Основні методичні принципи конструктивної географії туризму: багатоваріантність, багатокритеріальність, врахування раніше прийнятих рішень, реалістичність, довгостроковість та ін.

Туристичний потенціал території та загальна характеристика його складових. Сучасні наукові концепції та моделі в географії туризму. Методологічні підходи до комплексної оцінки туристичного потенціалу території.

Методика складання туристичного маршруту. Путівники. Туристські карти і схеми. Огляд масових турів. Географія і психологія. Вивчення мотивації до певних видів подорожей. складання маршруту на основі аналізу країнознавчого матеріалу і знання географії туристського попиту.

Трансформація методів географії туризму (описових, кількісних, картографічних, статистичних та ін.) під впливом науково-технічного прогресу. Комп'ютерна техніка і географія туризму.

Тема 3. Географія туристичних потоків, доходів та витрат

Співвідношення понять «туристський попит» і «споживчий вибір». Система факторів, що визначають туристський попит. Вплив демографічної середовища, рівня урбанізації, соціально-професійної структури, ієрархії потреб. Різноманіття, комплексність і еластичність туристського попиту. Криві попиту для різних типів туризму. крива залежності попиту від дальності подорожі. Концентрація туристського попиту в часі і просторі.

Географія туристського попиту. Масові потоки туристів: види і цілі. Сезонність. Сучасні тенденції туристського попиту.

Країни - лідери в'їзного туризму. Складові привабливості країни для туристів.

Суть і зміст глобалізації у світі. Індустрія туризму як глобальне явище сьогодення й потужний високоприбутковий сектор світової економіки. Структурування ринку виробника турпродукту. Геопросторова структура світового туристичного ринку. Основні тенденції та показники розвитку туризму у світі в цілому і в розрізі регіонів.

В'їздний та внутрішній туристичні потоки. Часова динаміка, структурний (за видами/цілями туризму) та геопросторовий розподіл туристичного потоку.

Географічні закономірності розподілу основних туристичних потоків світу. Спеціалізація окремих регіонів і країн світу на обслуговуванні ринково сегментованих туристичних потоків. Зрушення в геопросторовій організації туристичних потоків світу упродовж ХХ ст.

Європейсько-американська поляризація світового ринку туристичних послуг. Динамічне розширення ринку туристичних послуг у країнах Азії та Африки.

Внутрішньоєвропейська реорганізація туристичних потоків: поглиблення спеціалізації, депресивні тенденції, нові лідери на ринку турпослуг.

Прогнози ЮНВТО щодо майбутніх сценаріїв глобальної індустрії туризму.

Тема 4. Класифікація та географічна оцінка туристичних ресурсів

Підходи до визначення туристичних та туристично-рекреаційних ресурсів.

Підходи до класифікації туристичних ресурсів. Аналіз наявних класифікацій туристичних ресурсів.

Унікальність, багатство й різноманітність туристичних ресурсів.

Світова спадщина ЮНЕСКО як важлива складова рекреаційно-туристичних ресурсів світу. Розподіл об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО за країнами світу. Об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні.

Оцінка туристичних ресурсів. Методи оцінки туристичних ресурсів. Види й особливості використання туристичних ресурсів. Проблеми освоєння та користування туристичними ресурсами

Тема 5. Природні туристичні ресурси

Природні туристичні ресурси: суть поняття та структура. Принципи і методи комплексної оцінки природних туристичних ресурсів.

Геологічні та орографічні ресурси – підґрунтя для розвитку наукового і пізнавального туризму. Географічна оцінка рельєфу як туристичного ресурсу. Туристична привабливість гір, височин, низовин. Спелеологічні ресурси.

Кліматичні ресурси. Комфортність клімату. Кліматичні курорти.

Водні ресурси як основа загальнооздоровчого відпочинку, водолікування, водного туризму, спорту. Характеристика океанів, морів, озер, ставів, річок, водосховищ, водоспадів, джерел як туристичних ресурсів. Характеристика та види пляжів. Гідрологічні й гідрографічні водні об'єкти та їх туристична привабливість. Аквапарки.

Бальнеологічні ресурси – основа формування ефективного профілактично-лікувального комплексу. Бальнеологічні та бальнеогрязьові ресурси.

Біотичні рекреаційні ресурси. Природні ландшафти та їх туристична привабливість. Фауністичні та флористичні ресурси (унікальні реліктові та ендемічні види рослин, вікові та екзотичні дерева) як передумова розвитку пізнавального, екологічного, екскурсійного, активного туризму. Поняття про природні рекреаційно-географічні зони планети.

Природні туристські ресурси природно-заповідного фонду. Туристична привабливість природно-антропогенних біотичних ресурсів: парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, дендропарки, ботанічні сади, зоологічні парки, акваріуми та океанарії. Мисливські угіддя.

Інтегральна оцінка природних туристичних ресурсів.

Раціональне використання туристичних природних ресурсів. Концепція сталого розвитку сучасного туризму. Вплив масового туризму на довкілля та природі ресурси.

Тема 6. Культурно-історичні ресурси туризму

Культурна спадщина як ресурси туризму.

Географічна оцінка археологічних туристичних ресурсів. Туристична привабливість археологічних пам'яток.

Пам'ятки історії та культури. Туристична привабливість музеїв та музеїв-заповідників. Садиби, фортифікаційні споруди, замкові та монастирські споруди. Монументальне мистецтво. Історичні міста.

Етнічні та етнографічні ресурси. Пам'ятки етнографії, що відображають етнічні та культурно-побутові особливості населення. Етнічна культура. Традиційні промисли та ремесла. Подієві ресурси. Сучасні види культурно-історичних ресурсів.

Тема 7. Географія рекреаційних видів туризму

Географічна характеристика купально-пляжного туризму. Інфраструктура купально-пляжного туризму.

Географічна характеристика лікувально-оздоровчого туризму. Типологія курортів.

Географічна характеристика розважального туризму.

Географічна характеристика круїзного туризму. Види круїзів. Круїзні судна.

Тема 8. Географія активних видів туризму

Географічна характеристика гірськолижного туризму. Історія, види та інфраструктура гірськолижного туризму. Географія центрів та регіонів розвитку гірськолижного туризму.

Географічна характеристика дайв-туризму. Види дайвінгу. Інфраструктура дайвінгу. Географія центрів та регіонів розвитку дайв-туризму.

Географічна характеристика гольф-туризму. Географія центрів та регіонів розвитку гольф-туризму.

Географічна характеристика екстремального та пригодницького туризму. Водні, наземні, гірські, повітряні та екзотичні види екстремального туризму. Види пригодницького туризму. Географія центрів та регіонів розвитку екстремального та пригодницького туризму.

Тема 9. Географія культурно-пізнавального та подієвого туризму

Географічна характеристика культурно-пізнавального (екскурсійного) туризму. Географія найбільш атрактивних маршрутів та регіонів розвитку культурно-пізнавального туризму.

Географічна характеристика подієвого туризму. Класифікація та види подієвого туризму. Географія центрів та регіонів розвитку подієвого туризму. Перспективи та потенціал розвитку подієвого туризму.

Тема 10. Географія ділового туризму

Видова структура ділового туризму. Класичні ділові поїздки та MICE-туризм. Характеристика інсентив-туризму. Географічна характеристика конгресно-виставкового туризму. Географія центрів розвитку ділового туризму.

Тема 11. Географія релігійного туризму та паломництва

Підходи до визначення релігійного туризму. Види, функції та особливості паломництва. Релігійні та культові центри. Релігійні організації. Географія центрів та регіонів паломництва у різних релігіях.

Тема 12. Географія міського, сільського туризму

Географічна характеристика міського туризму. Міста як туристичні центри. Туризм в мегаполісах та його географічна оцінка в умовах глобалізації. Західноєвропейський тип міста, азійський (східний) тип міста, африканський тип міста, північноамериканський та австралійський типи міст, латиноамериканський тип міста.

Основні підходи до визначення сільського туризму. Моделі організації сільського туризму у різних країнах світу. Географія регіонів розвитку сільського туризму.

Тема 13. Географія екологічного туризму

Підходи до визначення та ознаки екологічного туризму. Види екологічного туризму. Інфраструктура екологічного туризму. Географія центрів та регіонів розвитку екологічного туризму.

Змістовий модуль 2.

Туристичне регіонознавство та країнознавство

Тема 14. Методологічні основи туристичного регіоно- і країнознавства.

Структура та методика туристичного вивчення країни

Районування як метод дослідження в туризмі. Поняття туристичний район, рекреаційний район. Підходи до туристичного та рекреаційного районування території. Рекреаційне районування та його види. Рекреаційне зонування. Види зон і їх функції.

Туристичне регіонознавство. Регіоналізація туристичного ринку у документах ЮНВТО. Туристські макрорегіони світу. Формування туристських регіонів і їх цикл розвитку. Структурні елементи туристських регіонів. Закономірності (економічні, соціокультурні, етнічні та ін.) формування основних споживчих ринків туризму на планеті.

Система країнознавчої інформації. Джерела інформації. Методика пошуку інформації.

Типова програма комплексної туристсько-країнознавчої характеристики.

Концепція факторів розвитку і розміщення елементів сфери туризму. Традиційна класифікація факторів: географічне, економіко- і соціально-географічне положення; туристично-ресурсний потенціал; історичні фактори; демографічні фактори; економічні фактори; соціальні фактори;

екологічні фактори. Фактор людських потреб. Людські цінності як фактор. Фактор наукового прогресу. Часовий фактор та його роль у розміщенні та формуванні територіальних туристичних систем.

Методика вивчення природних умов для розвитку туризму. Методика вивчення історичних та політичних умов для розвитку туризму. Методика проведення аналізу економіки й інфраструктури країни. Методика дослідження народонаселення. Вивчення ролі культури в туризмі. Мистецтво як компонент культури. Методика туристського дослідження окремих видів мистецтва. Традиції та народна творчість як компонент культури. Масова культура та її дослідження. Характеристика туристичної інфраструктури країни. Транспортна система. Авіаційний транспорт. Автотранспорт. Залізничний транспорт. Водний транспорт. Морський транспорт. Річковий транспорт. Мережа туроператорів та турагентів. Індустрія гостинності. Система громадського харчування. Сфера обслуговування. Галузь міжнародної туристичної спеціалізації країни.

Тема 15. Європейський туристичний макрорегіон

Рекреаційно-туристичні ресурси Європейського туристичного макрорегіону.

Географічний поділ Європейського континенту. Географічний огляд основних турпродуктів, що представлені на європейському ринку. Загальна характеристика розвитку рекреації та туризму в країнах макрорегіону.

Найважливіші туристичні центри. Швеція, Фінляндія, Данія, Болгарія, Польща, Чехія, Німеччина, Великобританія, Франція, Австрія, Швейцарія. Греція, Італія, Іспанія, Кіпр, Хорватія.

Тема 16. Близькосхідний туристичний макрорегіон

Рекреаційно-туристичні ресурси Близькосхідного туристичного макрорегіону. Географічний поділ макрорегіону. Географічний огляд основних турпродуктів, що представлені на ринках країн макрорегіону. Загальна характеристика розвитку рекреації та туризму в країнах макрорегіону.

Найважливіші туристичні центри. Ізраїль, ОАЕ, Туреччина.

Тема 17. Азійсько-Тихоокеанський туристичний макрорегіон

Рекреаційно-туристичні ресурси Азійсько-Тихоокеанського туристичного макрорегіону. Географічний поділ макрорегіону. Географічний огляд основних турпродуктів, що представлені на ринках країн макрорегіону. Загальна характеристика розвитку рекреації та туризму в країнах макрорегіону. Найважливіші туристичні центри.

Китай, Індія, Японія, Австралія, Гавайські острови, Філіппіни, Індонезія. Єгипет.

Тема 18. Африканський туристичний макрорегіон

Рекреаційно-туристичні ресурси Африканського туристичного макрорегіону. Географічний поділ макрорегіону. Географічний огляд основних турпродуктів, що представлені на ринках країн макрорегіону. Загальна характеристика розвитку рекреації та туризму в країнах макрорегіону.

Найважливіші туристичні центри. Марокко, Туніс, Південно-Африканська Республіка.

Тема 19. Американський туристичний макрорегіон

Рекреаційно-туристичні ресурси Американського туристичного макрорегіону. Географічний поділ макрорегіону. Географічний огляд основних турпродуктів, що представлені на ринках країн макрорегіону. Загальна характеристика розвитку рекреації та туризму в країнах макрорегіону. Найважливіші туристичні центри.

США, Мексика, Бразилія, острови Карибського моря.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема: Складання картосхем рекреаційно-туристичного районування світу та України.

Мета: Закріпити теоретичні знання про територіальні рекреаційні системи та територіальну організацію рекреаційної галузі в Україні та світі. Ознайомити студентів із дискурсом щодо актуальних проблем рекреаційно-туристичного районування світу та України. Ознайомити студентів із підходами до туристичної регіоналізації світу за ЮНВТО та іншими міжнародними організаціями.

Методичні матеріали, рекомендована література, Інтернет-джерела:

1. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування. К., 2001. С. 297–299.
2. Смаль І.В. Основи географії рекреації і туризму. Ніжин, 2004. С.182–186.
3. The World Tourism Organization. URL: <http://unwto.org>.
4. The World Travel and Tourism Council. URL: <http://wtcc.org>.
5. The World Economic Forum. URL: <http://weforum.org/worldeconomic-forum>.

Обладнання: контурні карти адміністративного поділу України (4 шт.) та світу (1 шт.), креслярське приладдя (кольорові олівці, лінійка), атласи світу та України, контурна політична карта світу, атласи світу, ПК з доступом до Інтернет.

Питання для обговорення

1. Поняття територіальних рекреаційних систем (за різними авторами). Властивості та підсистеми ТРС.
2. Зміст понять “рекреаційний район”, “туристський район”, “рекреаційне та туристське районування”.
3. Поняття про рекреаційні й туристичні центри, підрайони, райони, зони, їхній розмір та значущість.
4. Критерії виділення рекреаційних та туристських районів.
5. Практичне значення рекреаційно-туристичного районування світу та України.
6. Роль ЮНВТО у світовій туристичній політиці.
7. Туристичне районування світу за Всесвітньою туристською організацією, за даними Всесвітньої рада з подорожей і туризму та Світового економічного форуму: компаративний аналіз.
8. Чому найскладнішу внутрішню просторово-територіальну структуру має Європейський макрорайон?

Практичні завдання

1. На контурній карті позначити контури районів за схемами рекреаційно-туристичного районування, що представлені у таблиці 1.1.
2. У письмовій формі здійснити порівняння рекреаційно-туристичного районування за двома авторами (на вибір з табл. 1.1.), визначити переваги та недоліки представлених схем. 3. На основі проведеного аналізу визначити яка саме з запропонованих схем є найбільш логічною; пояснити чому саме. За бажанням нанесіть на контурну карту свій варіант районування і обґрунтуйте межі виділених районів.
3. Нанести на контурну карту межі рекреаційних макрорайонів світу та мезорайонів у межах Європейського туристичного макрорайону (табл. 1.2).
4. На контурній карті позначити туристичні райони світу за класифікацією ЮНВТО (табл. 1.3) та письмово порівняти схему ЮНВТО із рекреаційним районуванням світу за О.О. Бейдиком, яке розглядали у попередніх завданнях. Висловіть думку щодо причин відмінностей та спільних рис цих схем районування.

Таблиця 1.1.

Схеми туристського та рекреаційного районування території України

Автори	Схеми районування
Київський НДІП містобудування, Інститут Діпромiсто (1983 р.)	<p style="text-align: center;">Регіональна схема розвитку і розміщення курортів, місць відпочинку і туризму Української РСР .</p> <p style="text-align: center;">Територіальні системи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Західна (Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Тернопільська, Хмельницька, Волинська, Рівненська області). 2. Центральна (Вінницька, Київська, Чернігівська, Житомирська, Черкаська, Кіровоградська області). 3. Південна (Одеська, Миколаївська, АР Крим, Херсонська області). 4. Північно-Східна (Луганська, Сумська, Харківська, Полтавська області). 5. Південно-Східна (Запорізька, Донецька, Дніпропетровська області).
Д. Ляшенко, О.О. Бейдик (1997, 2004)	<p style="text-align: center;">Ресурсно-рекреаційні райони:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Причорноморський - об'єднує АР Крим, Одеську, Миколаївську, Херсонську області. 2. Карпатсько-Подільський - охоплює Закарпатську, Львівську, Івано-Франківську, Чернівецьку, Тернопільську, Хмельницьку, Вінницьку області. 3. Полісько-столичний - входять Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Полтавська, Черкаська області. 4. Придніпровсько-Донецький - включає Дніпропетровську, Запорізьку, Кіровоградську, Донецьку, Луганську області. 5. Харківський - включає Харківську, Сумську області.
І. В. Смаль (2004)	<p style="text-align: center;">Рекреаційно-туристичні райони (п'ять рекреаційно-туристичних макрорайонів і дев'ять районів мезорівня):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Західний, у межах якого виділено Карпатський (Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька обл.) і Подільський (Тернопільська, Хмельницька, Вінницька) мезорайони; 2. Поліський, до складу якого входять два райони мезорівня - Столичний (Київська, Чернігівська) і Волинський (Житомирська, Рівненська, Волинська); 3. Центрально-Східний із Придніпровським (Черкаська, Кіровоградська, Дніпропетровська), Слобожанським (Сумська, Харківська, Полтавська) і Донецьким (Донецька, Луганська) мезорайонами; 4. Приморський, де виділено Приазовський (Запорізька, Херсонська) і Причорноморський (Одеська, Миколаївська) мезорайони; 5. Кримський (АР Крим).

Продовження табл. 1.1.

О.І. Шаблій (2004)	<p>Ресурсно-рекреаційні угруповання (РРУ):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Західно-Південне: Волинська, Рівненська, Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Одеська області (центри: Львів, Кам'янець-Подільський – внутрішні; Одеса, Білгород-Дністровський – приморські). 2. Центральньо-Південне: Житомирська, Київська, Чернігівська, Черкаська, Кіровоградська, Миколаївська області (центри: Київ, Умань, Канів – внутрішні; Миколаїв, Очаків – приморські). 3. Східно-Південне: Сумська, Харківська, Луганська, Донецька, Запорізька, Полтавська, Дніпропетровська, Херсонська області, АР Крим (центри: Харків, Полтава – внутрішні; Севастополь, Ялта – приморські).
--------------------	--

Таблиця 1.2.

Рекреаційне районування світу (за О. Бейдиком)

Макрорайони	Мезорайони
Європейський макрорайон	<ol style="list-style-type: none"> 1) Прибалтійський (Польща, Латвія, Литва, Естонія); 2) Центральний (Чехія, Словаччина, Угорщина); 3) Причорноморський (Румунія, Болгарія, Україна, Молдова); 4) Адріатичний (Сербія, Чорногорія, Словенія, Хорватія, Боснія та Герцеговина, Македонія, Албанія); 5) Піренейський (Іспанія, Португалія, Андорра, володіння Великої Британії - Гібралтар); 6) Апенніно-Мальтійський (Італія, Ватикан, Сан-Марино, Мальта); 7) Греція; 8) Франція та Монако; 9) Німеччина і країни Бенілюкс (Бельгія, Нідерланди, Люксембург); 10) Альпійський (Швейцарія, Австрія, Ліхтенштейн); 11) Велика Британія та Ірландія; 12) Країни Європейської Півночі (Швеція, Норвегія, Данія, Фінляндія, Ісландія); 13) Білорусь і європейська частина Росії.
Азійський макрорайон	<ol style="list-style-type: none"> 1) Південно-Західна Азія (Туреччина, Кіпр, Іран, Афганістан, Бахрейн, Ірак, Саудівська Аравія, Кувейт, Об'єднані Арабські Емірати, Оман, Ізраїль, Палестинська автономія); 2) Південна Азія (Індія, Бутан, Пакистан, Бангладеш, Непал, Шрі-Ланка, Мальдивська Республіка); 3) Південно-Східна Азія (Сингапур, Малайзія, Бруней, Таїланд, Камбоджа, В'єтнам, Лаос, М'янма, Індонезія, Східний Тимор, Філіппіни); 4) Східна Азія (Китай, Японія, Монголія, КНДР, Республіка Корея); 5) Закавказзя (Азербайджан, Вірменія, Грузія); 6) Центральна Азія (Казахстан, Узбекистан, Туркменістан, Таджикистан, Киргизстан); 7) Азійська частина Росії.
Африканський макрорайон	<ol style="list-style-type: none"> 1) Північна Африка (Південносередземноморський) (Марокко, Туніс, Алжир, Лівія, Єгипет, іспанські володіння Сеута і Мелілья); 2) Західна Африка (Приатлантичний) (Маврикій, Сенегал, Гвінея, Ліберія, Сьєрра-Леоне, Гана, Кот-д'Івуар, Камерун, Конго, Демократична Республіка Конго (до липня 1997 р. Заїр), Габон, Того, Бенін, Нігерія, Західна Сахара, Екваторіальна Гвінея, Гвінея-Бісау, Гамбія, Кабо-Верде, Сан-Томе і Принсіпі); 3) Східна Африка (Кенія, Сомалі, Танзанія, Уганда, Руанда, Бурунді, Судан, Ефіопія, Еритрея, Джибуті); 4) Внутрішній (Малі, Нігер, Чад, Буркіна-Фасо, Центральноафриканська Республіка); 5) Південна Африка (Ангола, Замбія, Малаві, Зімбабве, Ботсвана, Намібія, Мозамбік, Південно-Африканська Республіка, Лесото, Свазіленд); 6) Острівний (Мадагаскар, Коморські Острови, Маврикій, Сейшельські Острови).
Північно-американський макрорайон	<ol style="list-style-type: none"> 1) Канада та США (Канада, США, самоврядна частина Данії - Гренландія; володіння Великої Британії - Бермудські Острови, Франції - Сен-П'єр і Мікелон); 2) Мексика.

Продовження табл. 1.2.

Центрально-американсько-Карибський макрорайон	1) Центральна Америка (Гватемала, Беліз, Нікарагуа, Сальвадор, Коста-Рика, Гондурас, Панама); 2) Країни Карибського басейну та Вест-Індія (Багамські Острови, Куба, Ямайка, Гаїті, Домініканська Республіка, Тринідад і Тобаго, Антигуа та Барбуда, Барбадос, Гренада, Домініка, Сент-Вінсент і Гренадіни, Сент-Кристофер і Невіс, Сент-Люсія, а також території, які належать США (Пуерто-Рико), Нідерландам (о. Аруба, Нідерландські Антильські Острови), Великій Британії (Кайманові острови, Монтсеррат, Теркс і Кайкос, Віргінські Британські Острови).
Південно-американський макрорайон	1) Північний (Венесуела, Гайана, Суринам, Колумбія і заморська територія Франції - Гвіана); 2) Центрально-Східний (Бразилія, Парагвай і Уругвай); 3) Західноандійський (Еквадор, Перу, Болівія); 4) Південноандійський (Чилі, Аргентина, Фолклендські, або Мальвінські, Острови, де-факто належать Великій Британії).
Австралійсько-Океанійський макрорайон	1) Австралія та Нова Зеландія; 2) Океанія (Папуа-Нова Гвінея, Соломонові Острови, Фіджі, Тувалу, Тонга, Палау, Маршаллові Острови, Вануату, Кірибаті, Науру, Західне Самоа, Федеративні Штати Мікронезії, а також володіння Франції (Каледонія, Французька Полінезія) та Північні Маріанські Острови, які знаходяться під опікою США).
Антарктичний макрорайон	1) Півострівний та острівний (Антарктичний півострів та острови Антарктики); 2) Прибережний (територія материка, яка безпосередньо прилягає до Світового океану); 3) Внутрішньоантарктичний.

Таблиця 1.3

Туристичне районування за ЮНВТО

Регіони	Субрегіони
1. АФРИКА	1.1. Північна Африка (Алжир, Марокко, Судан, Туніс).
	1.2. Західна Африка (Бенін, Буркіна-Фасо, Гана, Гамбія, Гвінея, Гвінея – Бісау, Кабо-Верде, Кот-д'Івуар, Ліберія, Мавританія, Малі, Нігер, Нігерія, Сенегал, Сьєрра-Леоне, Того, о-в Св. Єлени (Брит.)).
	1.3. Центральна Африка (Ангола, Габон, Демократична республіка Конго, Екваторіальна Гвінея, Камерун, Конго, Сан-Томе і Принсіпі, Центральноафриканська республіка, Чад).
	1.4. Східна Африка (Бурунді, Джибуті, Еритрея, Ефіопія, Кенія, Коморські о-ви, Мадагаскар, Малаві, Маврикій, Мозамбік, Реюньон, Руанда, Сейшельські о-ви, Сомалі, Танзанія, Уганда, Замбія, Зімбабве).
	1.5. Південна Африка (Ботсвана, Лесото, Намібія, Південно-Африканська Республіка, Свазиленд).
2. АМЕРИКА	2.1. Північна Америка (Гренландія (Данія), Гавайські о-ви (США), Канада, Мексика, Сент-П'єр і Мекелон, США).
	2.2. Центральна Америка (Беліз, Гватемала, Гондурас, Коста-Рика, Нікарагуа, Панама, Сальвадор).
	2.3. Південна Америка (Аргентина, Болівія, Бразилія, Венесуела, Гайана, Гвіана (Фр.), Еквадор, Колумбія, Парагвай, Перу, Суринам, Уругвай, Чилі, Фолклендські о-ви).
	2.4. Карибська Америка (Ангілья, Антигуа і Барбуда, Аруба, Багамські о-ви, Барбадос, Бермудські о-ви (Брит.), Віргінські о-ви (Брит.), Віргінські о-ви (США) Гаїті, о. Гваделупа (Франція), Гренада, Домініка, Домініканська республіка, Кайманові о-ви, Куба, Малі Антильські о-ви, Мартініка, Монтсеррат, Пуерто-Рико, Сент-Вінсент і Гренадіни, Сент-Кітс і Невіс, Сент-Люсія, Тринідад і Тобаго, Теркс і Кайкос, Ямайка).

3. АЗИЯ І ТИХООКЕАНСЬКИЙ РЕГІОН	<p>3.1. Північно-Східна Азія (Китай, Гонконг (Сянган, Китай), Монголія, Демократична народна республіка Корея (північна Корея), Республіка Корея (південна Корея), Тайвань (Китай), Макао (Аоминь, Китай), Японія).</p> <p>3.2. Південно-Східна Азія (Бруней, Східний Тимор, В'єтнам, Індонезія, Камбоджа, Лаос, Малайзія, М'янма, Сингапур, Таїланд, Філіппіни).</p> <p>3.3. Південна Азія (Афганістан, Бангладеш, Бутан, Індія, Іран, Мальдиви, Непал, Пакистан, Шрі-Ланка).</p> <p>3.4. Австралія і Океанія (<i>Австралазія</i>: Австралія, Нова Зеландія; <i>Мікронезія</i>: Гуам (США), Кірибаті, Маршаллові о-ви, Федеративні штати Мікронезії, Науру, північні марсіанські о-ви (США), Палау; <i>Меланезія</i>: Фіджі, Нова Каледонія (Фр.), Папуа-Нова Гвінея, Соломонові о-ви, Вануату; <i>Полінезія</i>: Американське Самоа (США), Самоа, Тонга, Тувалу, Французька Полінезія).</p>
4. ЄВРОПА	<p>4.1. Центральна і Східна Європа (Азербайджан, Білорусь, Болгарія, Вірменія, Грузія, Естонія, Казахстан, Киргизстан, Латвія, Литва, Молдова, Польща, Росія, Румунія, Словаччина, Таджикистан, Туркменістан, Угорщина, Україна, Узбекистан, Чехія).</p> <p>4.2. Західна Європа (Австрія, Бельгія, Ліхтенштейн, Люксембург, Монако, Нідерланди, Франція, Федеративна Республіка Німеччина, Швейцарія).</p> <p>4.3. Північна Європа (Данія, Великобританія, Ірландія, Ісландія, Норвегія, Фінляндія, Швеція).</p> <p>4.4. Південна Європа (Албанія, Андорра, Боснія і Герцеговина, Ватикан, Греція, Іспанія, Італія, Македонія, Мальта, Португалія, Сан-Марино, Сербія, Словенія, Хорватія, Чорногорія).</p> <p>4.5. Східно-Середземноморська Європа (Кіпр, Ізраїль, Туреччина).</p>
V. БЛИЗЬКИЙ СХІД	(Бахрейн, Єгипет, Ірак, Йорданія, Йемен, Катар, Кувейт, Ліван, Лівія, Палестинські території, Оман, Об'єднані Арабські Емірати, Саудівська Аравія, Сирія).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема: Дослідження туристичних потоків та надходжень від туризму у різних країнах світу за даними ЮНВТО й вивчення ресурсно-рекреаційних факторів, що на них впливають.

Мета: Ознайомити студентів із методикою дослідження географії туристичних потоків світу та фактори, що впливають на їх величину та спрямованість (серед факторів розглянути наявність об'єктів природної та культурної Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, туристично-рекреаційний ресурсний потенціал дестинацій). Навчити студентів опрацьовувати статистичні матеріали та проводити їх аналіз. Закріпити теоретичні знання про рекреаційні ресурси, їх класифікацію і методи оцінювання. Зокрема акцентувати увагу студентів на методику оцінювання комфортності природно-кліматичних умов для розвитку туризму та рекреації, а також навчитись на практиці здійснювати комплексну оцінку рекреаційного потенціалу території.

Методичні матеріали, рекомендована література, Інтернет-джерела:

1. Офіційний сайт ЮНВТО. URL: <https://www.unwto.org/>
2. Євростат. URL: ec.europa.eu/eurostat
3. Оцінка впливу кліматичних змін на галузі економіки України / за ред. С. М. Степаненка, А. М. Польового. Одеса : Екологія, 2011. 697 с.

4. Розклад погоди. URL: <http://rp5.ua>
5. Український гідрометеорологічний центр. URL: <http://meteo.gov.ua>
6. World Heritage List. URL: <http://whc.unesco.org/en/list/en/news/1049/en/list>

Обладнання: персональний комп'ютер з установленим програмним забезпеченням для здійснення обчислень, побудови графіків та діаграм, з доступом до баз даних у мережі Інтернет, з можливістю демонстрації мультимедіа; мультимедійний проектор.

Практичні завдання

1. За даними офіційного сайту ЮНВТО знайти за посиланням www.unwto.org/pub видання, що містять статистичні дані про розвиток туризму. Підібрати дані про туристичні потоки по туристських регіонах світу за останні 5 років.
2. Побудувати графіки динаміки туристичних потоків по туристичних регіонах світу за останні 5 років, зробити їх письмовий порівняльний аналіз.

Методичні вказівки до виконання завдання 2:

Аналіз слід виконувати в такій послідовності:

1. загальносвітові тенденції;
2. аналіз окремих макрорегіонів, їх порівняння, виявлення лідерів і аутсайдерів;
3. аналіз відповідних показників за субрегіонами в кожному макрорегіоні.

Всі виявлені тенденції слід обов'язково пояснювати з урахуванням основних факторів які впливали на туризм за аналізований період.

3. Визначити за даними на кінець останнього року першу десятку країн-лідерів за величиною туристичних потоків, кількість зайнятих в туризмі та обсягами надходжень від туризму.
4. За даними сайтів “Розклад погоди” або “Український гідрометеорологічний центр” підберіть дані та оцініть комфортність погодно-кліматичних умов для одного із зимових місяців попереднього зимового сезону на одному із відомих гірськолижних курортів України (на вибір).

Методичні вказівки до виконання завдання 4:

Для вирішення завдання оберіть дані найближчої метеостанції.

Щоб оцінити рівень комфортності погоди в холодний період року, застосовують “індекс суворості погоди” Г. Бодмана:

$$S = (1 - 0,04t) (1 + 0,272v), \quad (2.1)$$

де S – індекс Бодмана; t – температура повітря, °C; v – швидкість вітру, м/с.

Індекс Бодмана дає можливість оцінити суворість погодних умов (у балах) у холодний період року: $S < 1$ – м'які погодні умови; $S = 1...2$ – малосуворі; $S = 2...3$ – помірно суворі; $S = 3...4$ – суворі; $S = 4...5$ – дуже суворі; $S = 5...6$ – жорстко суворі; $S > 6$ – надзвичайно суворі.

5. За даними табл. 2.1. та інформацією про поточні погодні із вказаних вище сайтів умови визначити тип погоди з медичною класифікацією Г.П. Федорова.

Медична класифікація погоди за Г.П.Федоровим

Типи погоди	Метеорологічні показники			
	Добовий перепад температури повітря, °С	Відносна вологість повітря, %	Швидкість руху повітря, м/с	Перепад атмосферного тиску, гПа
Оптимальний	до 2	40 - 70	до 3	до 3
Подразнювальний	2 - 4	70 - 90	3 - 9	4 - 8
Гострий	понад 4	понад 90	понад 9	понад 8

6. Скористатися даними з наведених у переліку до практичної роботи Інтернет-джерел сайтів “Розклад погоди” або “Український гідрометеорологічний центр”. По двох метеостанцій, одна з яких розміщена на півночі, а інша на півдні України, провести визначення еквівалентно-ефективних температур одного з літніх місяців поточного року та оцінити повторюваність погодно-кліматичних умов різного рівня комфортності.

Методичні вказівки до виконання завдання 6:

За допомогою еквівалентно-ефективної температури ЕЕТ можна оцінити тепловідчуття людини, захищеної одягом стандартного типу для певного сезону, тобто вона враховує вплив теплозахисних властивостей одягу (так звана нормальна шкала). Визначення тепловідчуття через ЕЕТ стосується лише тінювих просторів, де на людину не впливає пряма сонячна радіація. Розраховується ЕЕТ за формулою Міссенарда

$$EET = 37 - \left\{ \left[\frac{37 - t}{0,68 - 0,0014f + 1 / (1,76 + 1,4v^{0,75})} \right] - 0,29t(1 - f/100) \right\}, \quad (2.2)$$

де t – температура повітря; v – швидкість вітру на рівні 1,5 м; f – відносна вологість.

Цінність еквівалентно-ефективної температури за нормальною шкалою (або нормальної еквівалентно-ефективної температури) як біокліматичного показника полягає в тому, що її можна використовувати не лише при оцінці теплового навантаження, але і в умовах холоду, тобто залежно від сезону людина має різні теплові відчуття та теплове навантаження на організм, які можуть призвести як до теплового удару (влітку), так і до обмороження (взимку).

Якщо ЕЕТ знаходиться в діапазоні $-23,9...-12,0$ °С, то умови вважаються дуже холодними (сильна загроза обмороження), якщо в діапазоні $-11,9...0$ °С – холодно (можливе переохолодження і обмороження відкритих ділянок тіла), $0,1-6,0$ °С – дуже прохолодно (дисконфорт), $6,1-12,0$ °С – прохолодно (дисконфорт), $12,1-18,0$ °С – комфортно помірно тепло, $18,1-24,0$ °С – комфортно тепло, $24,1-30,0$ °С – людина відчуває помірні теплові навантаження, $30,1-35,9$ °С – великі теплові навантаження.

7. За даними кліматичних показників табл. 2.2 побудувати кліматодіаграми (графіки температур повітря та діаграму кількості опадів у межах однієї системи координат) по одному з туристично привабливих пунктів світу (зразок — на рис. 2.1). Зробити висновок щодо періоду найбільш комфортного туристичного сезону та його тривалості.

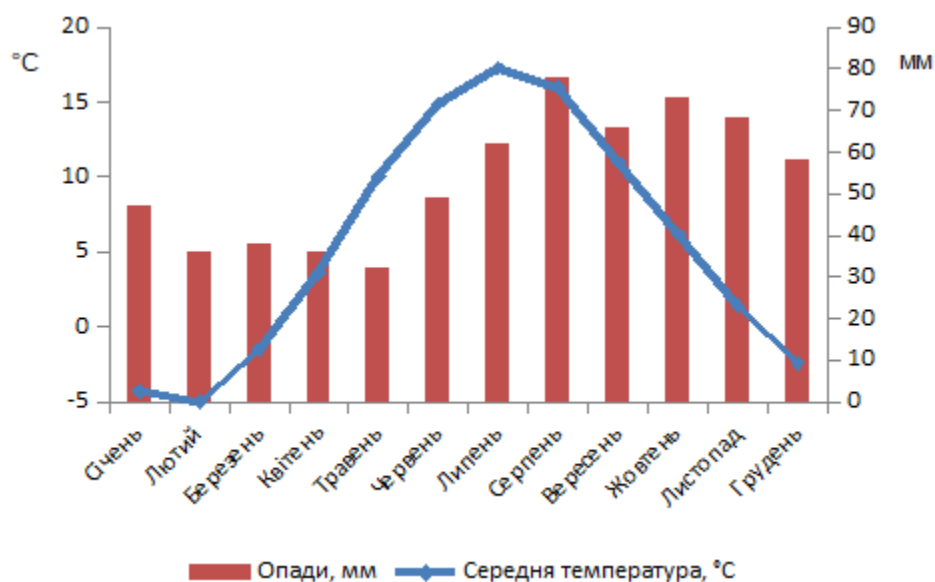

Рис. 2.1. Кліматодіаграма для м. Гельсінкі

Таблиця 2.2

Кліматичні показники туристичних центрів

Показник	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	Рік
Валенсія													
Середній максимум, °C	16,1	17,2	18,7	20,2	22,8	26,2	29,1	29,6	27,6	23,6	19,5	16,8	22,3
Середня температура, °C	11,5	12,6	13,9	15,5	18,4	22,1	24,9	25,5	23,1	19,1	14,9	12,4	17,8
Середній мінімум, °C	7	7,9	9	10,8	14,1	17,9	20,8	21,4	18,6	14,5	10,4	8,1	13,4
Опади, мм	36	32	35	37	34	23	9	19	51	74	51	51	454
Ніцца													
Середній максимум, °C	12,9	13,4	14,9	16,5	20,1	23,6	26,6	27,2	24,3	20,6	16,3	13,8	19,2
Середня температура, °C	9,1	9,7	11,3	13,1	16,8	20,2	23,2	23,6	20,2	16,9	12,6	10	15,7
Середній мінімум, °C	5,3	5,9	7,6	9,7	13,5	16,7	19,7	20	17	13,2	8,8	6,2	12
Опади, мм	85,1	59,7	60,9	69,2	49,4	38,3	15,4	23,9	75,6	143,9	94,3	87,6	803,3

Продовження табл. 2.2

Анталія													
Середній максимум, °С	15	15,4	18,1	21,5	26,1	31,4	34,6	34,4	31,4	26,9	21	16,4	24,35
Середня температура, °С	9,6	9,9	12,2	15,8	20,3	25,3	28,3	27,8	24,3	19,5	14,2	10,8	16,98
Середній мінімум, °С	5,5	5,8	7,5	10,7	14,6	19,1	22,3	22,1	18,7	14,7	9,9	6,9	13,15
Опади, мм	226,9	138,6	99,7	61,2	32	9,1	5,6	5,1	15,6	85,5	171,5	269	1119,8
Мальдивські острови													
Середня температура, °С	26	26	28	30	30	28	27	26	27	28	27	26	27
Опади, мм	80	60	70	110	220	190	160	170	120	100	90	70	1440

8. Побудувати матрицю сезонності курортів (за варіантами) у табл. 2.3-2.6.*Методичні вказівки до виконання завдання 8:*

При виконанні завдання 8 врахувати періоди року з: найбільш сприятливими кліматичними умовами (високий сезон); достатньо сприятливими кліматичними умовами (сезон); несприятливими кліматичними умовами (низький сезон). Із урахуванням місяців року в табл. 2.3-2.6 навпроти кожного курортного регіону потрібно поставити позначки: «++» – найбільш сприятливого сезону; «+» – сприятливого періоду відпочинку; «-» – несприятливого сезону.

Таблиця 2.3

Матриця сезонності курортів Європи

№	Курорти	Місяці року											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Мальме												
2	Закопане												
3	Штребське-Плесо												
4	Аліканте												
5	Будва												
6	Теплице												
7	Карінтія												
8	Лахті												
9	Шамоні												
10	Краків												
11	Варна												
12	Карлові Вари												

Таблиця 2.4

Матриця сезонності курортів Азії

№	Курорти	Місяці року											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Сухумі												
2	Ейн-Бокек												
3	о. Балі												
4	оз. Іссик-Куль												
5	Паттайя												
6	Бодрум												
7	о. Хайнань												
8	Атоли Фаафу												
9	Патан												
10	Гоа												

Таблиця 2.5

Матриця сезонності курортів Америки

№	Курорти	Місяці року											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Маямі-Біч												
2	Гавайські острови												
3	Мар-дель- Плата												
4	Галапаго-с ькі острови												
5	Кубанакан												
6	Кобакаба-н а												
7	Монтего-Б ей												
8	Медельїн												
9	Форталеза												
10	Сент-Катар інс												

Таблиця 2.6

Матриця сезонності курортів Африки, Австралії та Океанії

№	Курорти	Місяці року											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Марракеш												
2	Пті-Кот												
3	Касабланка												
4	Дурбан												
5	Крібі												
6	Серенгеті												
7	Морі												
8	Кренс												
9	Вел-Біч												
10	Спрігвуд												
11	Луксор												
12	Хургада												

9. Підготувати мультимедійну презентацію та доповідь (до 5 хв., 10 слайдів) про один із об'єктів природної Світової спадщини ЮНЕСКО (вибрати один із об'єктів за власним бажанням з Офіційного сайту Світової спадщини ЮНЕСКО). Рекомендації до складання презентації розміщені у Додатку А.

10. Скласти список об'єктів природної та культурної Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в Україні.

11. Оцінити потенціал туристичних ресурсів території за бальною методикою. Провести відповідні розрахунки і здійснити комплексну порівняльну оцінку Рівненської області та ще одного регіону України за методикою В. Мацолі. Результати подати у вигляді порівняльної таблиці. Зробити письмовий аналіз результатів.

Методичні вказівки до виконання завдання 11.

Метою комплексної оцінки є об'єктивне відображення того, що втрачає суспільство при відмові від експлуатації та рекреаційного використання території на користь інших видів господарської діяльності.

За основу методики пропонується використовувати 3-бальну шкалу: у 3 бали оцінюється територія з найсприятливішими умовами для рекреації, у 2 – з посередніми, 1- з несприятливими.

Висновок про насиченість території історико-культурними об'єктами можна зробити на основі розрахунку, виконаного за формулою:

$$O_i = K_i / S, \quad (2.3)$$

де K_i – кількість об'єктів; S – площа території (в km^2).

Оцінка стану інфраструктури території здійснюється за формулою:

$$O_t = L_z + L_{av} / S_{тер}, \quad (2.4)$$

де L_z – довжина залізничного полотна; $L_{ав}$ – довжина автошляхів; $S_{тер}$ – площа території області.

Оцінка санаторно-курортних закладів може бути зроблена за формулою:

$$O_c = K_c / S_{тер} \cdot 100 \text{ (одиниць/км}^2\text{)}, \quad (2.5)$$

де K_c – кількість санаторно-курортних закладів (санаторії, профілакторії, бази відпочинку та ін.).

Таблиця 2.7
Комплексна оцінка рекреаційного потенціалу території (за В. Мацолою)

Показники	3	2	1
Оцінка естетичних якостей території, O_e	Пейзажні ландшафти, висока міра екзотичності та унікальності, контрастність	Низька міра екзотичності, унікальності, відсутність контрастності	Рівнинні, сильно заліснені території
Оцінка мінеральних вод, O_m	$> 1000 \text{ м}^3/\text{доба/км}^2$	$100-1000 \text{ м}^3/\text{доба/км}^2$	$100 \text{ м}^3/\text{доба/км}^2$
Оцінка лісів, O_c	$> 40\%$	15-40%	менше 15%
Оцінка кліматичних умов, O_k	понад 100 днів з $t > 15^\circ\text{C}$ понад 110 днів з $t < 0^\circ\text{C}$	80-100 днів з $t > 15^\circ\text{C}$ 100-110 з $t < 0^\circ\text{C}$	менше 80 днів з $t > 15^\circ\text{C}$ менше 100 з $t < 0^\circ\text{C}$
Оцінка водоймищ, O_v	велика кількість незабруднених водоймищ, придатних для використання	придатні для плавання, сплаву на байдарках і каное	обмежені можливості
Оцінка природоохоронних територій, O_p	більше 5% території	3-5%	до 3%
Історико-культурний потенціал, O_i	більше 18 об'єктів/100км ²	8-18 об'єктів/100км ²	менше 8 об'єктів/100км ²
Транспортна доступність, O_t	більше 0,42 км/км ²	0,29-0,42 км/км ²	менше 0,29 км/км ²
Забезпеченість санаторно-курортними закладами, O_s	більше 3 на 100 км ²	1-3 на 100 км ²	менше 1 на 100 км ²
Оцінка рекреаційного навантаження, O_n	гірські місцевості	горбисті, височинні місцевості	рівнинні, низовинні місцевості

Комплексна оцінка потенціалу території здійснюється (окремо для літнього і зимового сезонів) за формулою:

$$O = O_e + O_m + O_l + O_v + O_k + O_i + O_p + O_t + O_s + O_n, \quad (2.6)$$

де O – величина інтегральної оцінки (в балах); O_i – величини кожного з показників таблиці 2.7.

На основі комплексної оцінки визначається коефіцієнт рекреаційної цінності території за формулою:

$$K_p = O / O_{\text{мін}}, \quad (2.7)$$

де O – величина інтегральної оцінки (в балах); $O_{\text{мін}}$ – мінімальна кількість балів (10).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Тема: Розробка тематичного туру.

Мета: Ознайомити студентів із методичними прийомами конструювання тематичних турів для самодіяльних туристів. Набуття навичок роботи консультанта з подорожей.

Методичні матеріали, рекомендована література, Інтернет-джерела:

1. Аріон О. В., Уліганець С. І. Географія туризму : навч.-метод. посіб. К. : ВГЛ "Обрії", 2009. 172 с.
2. Г. де Блій, Муллер П. Географія: світи, регіони, концепти пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. Шаблія. К. : Либідь, 2004. 740 с.
3. Мальська М. П., Гамкало М. З., Бордун О. Ю. Туристичне країнознавство: Європа : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр учбової літератури, 2009. 224 с.
4. Парфіненко А. Ю. Туристичне країнознавство : навчальний посібник. Харків : Бурун Книга, 2009. 288 с.
5. Петринка Л. В. Географія туризму. Харків: Основа, 2011. 96 с.
6. Рутинський М. Й. Географія туризму України : навч.-метод. посіб. Львів : Фенікс, 2002. 107 с.
7. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу. Ніжин : Вид-во Ніжин. держ. ун-у імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с.
8. Бессараб Д. А., Штефан Л. В. Географія міжнародного туризму : посібник для студентів вузів : в 2 ч. Минск: ТетраСистемс, 2011. 325 с.
9. Географія туризму : учебник / кол. авторів под ред. А. Ю. Александровой; 2-е изд. испр. и доп. М. : КНОРУС, 2009. 592 с.
10. Глушко А. Н., Сазыкин А. М. Географія туризму : учебное пособие. Владивосток : ТИДОТ ДВГУ, 2002. 265 с.
11. Дубович І.А. Країнознавчий словник-довідник. Л. : Ліга-прес, 2005. 819 с.
12. Масляк П. О. Країнознавство : підручник. 2-ге вид., виправл. і доповн. К. : Знання, 2008. 293 с. (Вища освіта ХХІ століття).

Обладнання: персональний комп'ютер з доступом до Інтернет, енциклопедії, туристичні путівники, Атласи регіонів, країн і світу тощо.

Питання для обговорення

1. Основні вимоги до розробки тематичного туру.
2. Порядок розробки програми тематичного туру.

Практичне завдання

1. Нанести на контурну карту чудеса України. Оцінити можливість створення туру на їх базі.

Перелік “Семи чудес України”

1. Заповідник «Кам'янець» (Кам'янець-Подільський).

2. Києво-Печерська Лавра (Київ).
3. Софіївка (Умань).
4. Софія Київська (Київ).
5. Херсонес Таврійський (Севастополь).
6. Хотинська фортеця (Хотин).
7. Хортиця (Запоріжжя).

Перелік “Семи природних чудес України”

1. Асканія-Нова (біосферний заповідник, Херсонщина).
2. Дністровський каньйон (Вінницька, Івано-Франківська, Тернопільська, Хмельницька обл., Чернівецька обл.).
3. Гранітно-степове Побужжя (регіонально-ландшафтний парк, Миколаївщина).
4. Мармурова печера (АР Крим).
5. Подільські Товтри (національний природний парк, Хмельниччина).
6. Світязь (озеро, Волинь).
7. Синевир (озеро, Закарпаття).

2. Запропонувати свій варіант розробки туру на тему “Чудеса світу”, користуючись даними табл. 3.1.-3.3.

Таблиця 3.1.

Сім нових чудес світу — проект організований фондом «Нові сім див світу» (NOWC)

Назва	Регіон	Місцезнаходження
Великий китайський мур	Азія	<u>Китай</u>
Петра	Азія	<u>Йорданія</u>
Тадж-Махал	Азія	Агра, Індія
<u>Колізей</u>	Європа	Рим, Італія
<u>Мачу-Пікчу</u>	Південна Америка	Куско, Перу
<u>Христос-Спаситель</u>	Південна Америка	Ріо-де-Жанейро, Бразилія
<u>Чичен-Іца</u>	Північна Америка	Юкатан, Мексика

Таблиця 3.2

Сім нових чудес природи — проект організований фондом «Нові сім див світу» (NOWC)

Назва	Тип	Місцезнаходження
Амазонка і амазонські джунглі	Річка, місцевість	Болівія, Бразилія, Венесуела, Гайана, Колумбія, Перу, Суринам, Гвіана, Еквадор
Бухта Халонг	Бухта	В'єтнам
Ігуасу	Водоспад	Аргентина, Бразилія
Острів Чеджу	Острів	Республіка Корея
Комодо	Національний парк	Індонезія
Підземна річка Пуерто-Прінсеса	Карстові печери	Філіппіни
Національний парк Столова гора	Національний парк	ПАР

Перелік “Сім чудес світу”

Об'єкт	Час створення	Місце, сучасна країна	Творці	Руйнування
<u>Піраміда Хеопса</u>	~ 2550 до н. е.	Гіза, Єгипет	<u>єгиптяни</u>	—
<u>Висячі Сади Семіраміди</u>	~ 600 до н. е.	Вавилон, Ірак	<u>вавилоняни</u>	після I століття до н. е. внаслідок землетрусу
<u>Статуя Зевса в Олімпії</u>	435 до н. е.,	Олімпія, Греція	греки — скульптор Фідій	V століття, згоріла в пожежі у Константинополі
<u>Храм Артеміди в Ефесі</u>	<u>550 до н. е.</u>	Ефес, Туреччина	<u>лідійці</u> , греки, перси	Спалений Геростратом близько 360 до н. е. або 262 н. е. (готами)
<u>Мавзолей в Галікарнасі</u>	<u>351 до н. е.</u>	Галікарнас, Туреччина	карійці, перси, греки	1494 року внаслідок землетрусу, зберігся фундамент, фрагменти
<u>Колос Родоський</u>	між 292 і 280 до н. е.	Родос, Греція	<u>греки</u>	224 (або 226) до н. е. внаслідок землетрусу
<u>Александрійський маяк</u>	III століття до н. е.	Александрія (мис Фарос), Єгипет	<u>Династія Птолемеїв</u>	303 до н. е. — 148 до н. е. внаслідок землетрусу

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Тема: Представлення проекту тематичного туру для “бекпекера”.

Мета: Ознайомити студентів із методичними прийомами конструювання тематичних турів. Формування навичок публічного виступу.

Методичні матеріали, рекомендована література, Інтернет-джерела:

1. Аріон О. В., Уліганець С. І. Географія туризму : навч.-метод. посіб. К. : ВГЛ "Обрії", 2009. 172 с.
2. Г. де Блій, Муллер П. Географія: світи, регіони, концепти/ пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. Шаблія. К. : Либідь, 2004. 740 с.
3. Мальська М. П., Гамкало М. З., Бордун О. Ю. Туристичне країнознавство: Європа : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр учбової літератури, 2009. 224 с.
4. Парфіненко А. Ю. Туристичне країнознавство : навчальний посібник. Харків : Бурун Книга, 2009. 288 с.
5. Петринка Л. В. Географія туризму. Харків : Основа, 2011. 96 с.

6. Рутинський М. Й. Географія туризму України : навч.-метод. посіб. Львів : Фенікс, 2002. 107 с.
 7. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу. Ніжин : Вид-во Ніжин. держ. ун-у імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с.
 8. Бессараб Д. А., Штефан Л. В. География международного туризма : пособие для студентов вузов : в 2 ч. Минск: ТетраСистемс, 2011. 325 с.
 9. География туризма : учебник / кол. авторов под ред. А. Ю. Александровой; 2-е изд. испр. и доп. М.: КНОРУС, 2009. 592 с.
 10. Глушко А. Н., Сазыкин А.М. География туризма : учебное пособие. Владивосток : ТИДОТ ДВГУ, 2002. 265 с.
 11. Дубович І. А. Країнознавчий словник-довідник. Л. : Ліга-прес, 2005. 819 с.
 12. Масляк П. О. Країнознавство : підручник. 2-ге вид., виправл. і доповн. К. : Знання, 2008. 293 с. (Вища освіта ХХІ століття).
- Обладнання:** персональний комп'ютер з установленим програмним забезпеченням для демонстрації мультимедіа, мультимедійний проектор

Питання для обговорення

1. Поняття бекпекер-туризму.
2. Самодіяльний туризм – зміст та основні відмінності від організованого туризму.

Практичне завдання

1. Розробити «Пам'ятку туристу-бекпекеру», коли він вирушає в подорож по обраній країні. У «пам'ятці» навести поради щодо правил поведінки, покупок, розмірів одягу і взуття, обміну валюти, одягу для подорожі, чайових, поводження з цінностями і документами, користування електропобутовими приладами, режиму роботи магазинів, банків, святкових і неробочих днів, оренди автомобіля, замовлення таксі, користування міським транспортом, придбання сувенірів, планування свого бюджету при придбанні різних товарів і послуг, дзвінків додому, користування WC. Вказати довідкові телефони та адреси посольства України в країні перебування, консульства України, телефони швидкої допомоги, поліції, пожежної охорони і т. д.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Тема: Географія видів туризму у світі (вид туризму — за вибором студента).

Мета: Ознайомити студентів із дискурсом щодо актуальних проблем розвитку різних видів туризму в світі та поняттям туристичної спеціалізації країни. Формування навичок збору та опрацювання туристичної інформації.

Методичні матеріали, рекомендована література, Інтернет-джерела:

1. Аріон О. В., Уліганець С. І. Географія туризму : навч.-метод. посіб. К. : ВГЛ "Обрії", 2009. 172 с.

2. Бессараб Д. А., Штефан Л. В. География международного туризма : пособие для студентов вузов : в 2 ч. Минск : ТетраСистемс, 2011. 325 с.
3. География туризма: учебник / кол. авторов под ред. А. Ю. Александровой. 2-е изд. испр. и доп. М. : КНОРУС, 2009. 592 с.
4. Глушко А. Н., Сазыкин А. М. География туризма : учебное пособие. Владивосток : ТИДОТ ДВГУ, 2002. 265 с.
5. Горішевський П. В., Васильєв В. П., Зінько Ю. В. Сільський зелений туризм: організація гостинності на селі : підручник. Івано-Франківськ: Місто-Н, 2003. 158 с.
6. Дмитрук О. Ю., Щур. Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм : навч. посіб. 2-вид., перероб. та допов. Київ : Альтерпрес, 2008. 280 с.
7. Дмитрук О. Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту та маркетингу. К. : Альтерпрес, 2004. 250 с.
8. Зорин И. В., Квартальнов В. А. Энциклопедия туризма: Справочник. М. : Финансы и статистика, 2000. 368 с.
9. Кляп М. П. Сучасні різновиди туризму : навч. посіб. Київ : Знання, 2011. 334 с. (Серія "Вища освіта ХХІ століття")
10. Масляк П. О. Рекреаційна географія : навч. посіб. К. : Знання, 2008. 343 с.
11. Парфіненко А. Ю. Туристичне країнознавство : навчальний посібник. Харків : Бурун Книга, 2009. 288 с.
12. Петринка Л. В. Географія туризму. Харків : Основа, 2011. 96 с.
13. Рутинський М. Й. Географія туризму України : навч.-метод. посіб. Львів : Фенікс, 2002. 107 с.
14. Смаль І. В. Основи географії рекреації і туризму : навч. посібник. Ніжин : Видавництво НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. 264 с.

Обладнання: контурна карта світу, атлас світу, персональний комп'ютер з установленим програмним забезпеченням для демонстрації мультимедіа, мультимедійний проектор, енциклопедії, туристичні путівники, атласи регіонів, країн і світу тощо.

Питання для обговорення

1. Формування туристсько-рекреаційної спеціалізації різних районів світу та України.
2. Перспективні регіони України для розвитку різних видів туризму.

Практичні завдання

1. Підібрати матеріали для мультимедійної презентації та доповіді (до 7 хв., 10 слайдів) про географію одного з видів туризму у світі (на вибір). Рекомендації до складання презентації розміщені у Додатку А.
2. На контурній карті відобразити найбільш привабливі для туристів пляжі світу (табл. 5.1) та ареали розвитку гірського, релігійного, екологічного, екстремального, пізнавального, ділового, лікувально-оздоровчого туризму у різних регіонах світу.

Таблиця 5.1.

Приклади привабливих для туристів узбережжів теплих морів і пляжів*

Розташування, назва місцевості	Коротка характеристика
Республіка Кабо Верде, пляж Санта-Моніка	60 км узбережжя з білосніжного піску, смарагдово-зелена гладь океану, мінімум туристів. Це, мабуть, один із найкращих пляжів у цьому регіоні.
Єгипет, курорт Дахаб	Природна лагуна в Червоному морі тягнеться на кілька десятків км на північ від Шарм Ель Шейху між пустелею і Синайськими горами. Пляжі ідеально підходять для купання і занять віндсерфінгом.
Кенія, пляж Ламу	Розгорнутий у формі півмісяця довжиною в 12 км, цей пляж надає туристам рідкісну можливість насолодитися красою незайманого узбережжя Індійського океану.
Мадагаскар, Іль О-Наттс	Якщо ви хочете відпочити від цивілізації, то тримайте курс на цей маленький острів недалеко від узбережжя Мадагаскару. Тут немає доріг і машин, зате є кілька ресторанчиків і безліч приголомшливих пляжів.
Мальдиви, Хувафен Фуші	Чудове поєднання білосніжного піску з кришталево блакитною водою. Годинами безперервно тут можна милуватися тропічними рибами.
Маврикій, Сен Жерал	Маса задоволень і розваг на воді для дітей і дорослих: катамарани з прозорим дном, віндсерфінг, катання на водних лижах, підводне плавання, сноркелінг.
Марокко, Уалідія	Ще один рай для серферів. Природна лагуна, захищена від вітрів з Атлантичного океану величезними скелями. Безліч відмінних ресторанів із морською кухнею.
Мозамбік, Національний парк "Курімбас"	Розкішний пляж знаходиться в оточенні пальмових гаїв. Бірюзова гладь Індійського океану гіпнотизує і не відпускає від себе.
Сейшельські острови, острів Фрегат, пляж Ансе Вікторін	Приголомшливий пісок, який рипить під ногами. На острові лише 16 вілл, тому цей курорт ніколи не буває переповненим.
ПАР, Кейптаун, пляж Нордхук	Розташований на березі бурхливого Атлантичного океану і відомий могутніми хвилями. Його довжина складає 6 км і він мало підходить для купання, зате є ідеальним місцем для занять серфінгом.
Танзанія, острів Мнемба	Крихітний острів із чудовими пляжами і сосновим лісом може посперечатися на рівних із багатьма іншими кораловими островами. Тут відкладають яйця зелені черепахи, занесені до Червоної книги.
Туніс, острів Джерба	Приголомшливий пляж із береговою лінією в 120 км. Кажуть, що тут бував сам Одисей. Безліч пальмових гаїв і оливкових садів - взимку і влітку практично одна й та сама погода.
Занзібар, Нунгві	Найкрасивіший пляж у країні - сліпуче білий пісок і така синя вода, що спочатку здається флуоресцентною. Тут не так багато готелів, так що натовпи туристів не передбачаються.
Абу-Дабі, пляж Emirates Palace	Цей курорт, вартістю в \$ 1 млрд, є пам'ятником достатку. До послуг відпочиваючих приватні пляжі. Поблизу узбережжя розкидано понад 200 занедбаних островів, де можна влаштувати пікнік або усамітнитись для спокійного відпочинку.
Дубаї, Аль Мамзар	Як і більшість об'єктів навколо, цей пляж зроблений руками людини. Безліч зон для відпочинку, зелень, цілюща прохолода у спекотний день, п'ять пляжів, рятувальні служби. Тут часто звучить національна музика, що, можливо, не всім припаде до душі.

Продовження табл. 5.1

Оман, пляж Шелл	Більше 1,6 тис. кілометрів берегової лінії від півострова Мусандам на півночі до кордону з Єменом на півдні. Оман пропонує відпочиваючим приголомшливі коралові рифи – одні з найкращих за межами Австралії.
Андаманські острови, Лонг Айленд	Один із небагатьох тропічних островів, який пропонує пригоди в стилі Робінзона Крузо. Тут немає готелів – мандрівникам треба все брати з собою і розбивати табір у лісі. Нагородою будуть незаймані коралові рифи і чудові пляжі.
Індонезія, Балі, Семіньяк	Не найкрасивіший пляж на острові, але самий екстравагантний. Кожен вечір його заповнює гамірливий натовп, який розважається і милується тим, як сонце опускається у дзеркальну гладь Індійського океану.
Індія, Гоа, пляж Арамбол	Дивовижне за красою місце уникнуло комерціалізації, на відміну від найближчих околиць. Можна годинами гуляти пляжем і не зустріти жодної живої душі. А в океані поруч з вами будуть плавати дельфіни...
Малайзія, Пангкор Лаут, бухта Емералд	Скелясті миси і пальми, білі піски і смарагова вода. Краще місце в Азії, щоб відпочити від людей - тут мінімум туристів.
Філіппіни, острів Малапаскуа, пляж Баунті	Один із кращих серед тисяч інших пляжів на філіппінських островах. Екзотичний дайвінг серед коралів із можливістю поспостерігати за акулами і морськими дияволами.
Таїланд, Мауа Вау	Рай для дайверів і дослідників підводного життя. Під водою на вас чекають крилаті риби, мурени, барракуди і морські змії.
В'єтнам, острів Фу Куок, Лонг Біч	Білосніжні пляжі, фон яким створюють тропічні сади і гори. Кокосові пальми розгойдуються на вітрі. Саме такими були багато азійських пляжів, доки до них не дісталася людина.
Шрі-Ланка, Унаватуна	Тропічна лагуна. Ідеальне місце для дайвінгу. Добре підходить для відпочинку з дітьми.
Австралія, Уайтсандей, пляж Уайт Хевен	Шість кілометрів найчистішого білого піску, дельфіни, дайвінг. Жодна будівля не порушує первісної природи.
Острови Кука, Тапуаetai	Крихітний кораловий атолл, що складається з 21 острівця в оточенні кришталево чистої води. Тут так і тягне просто валятися на піску і дивитися в небо, а як набридне – поплавати з аквалангом.
Французька Полінезія, Рангіроа, острів Тікехау	Атолл розташований у 8 км від острова Рангіроа. Жан Жак-Ів Кусто називав Тікехау найціннішим з атолів на Землі. Це – ідеальне місце для підводного плавання.
Фіджі, острови Ясаві	Група з 6 островів, оточених маленькими атолами. Кокосові і бананові гаї, чудові пляжі, гористі вершини (до 600 метрів над рівнем моря) створюють фантастичний колорит і залишають незабутні враження.
Нова Зеландія, національний парк Абея Тасмана	Окрім розкішних пляжів і лісів, тут розташований один з найкращих у світі бальнеологічний санаторій. Під час спеціального круїзу можна поплавати з морськими котиками.
Тасманія, Wineglass Bay	Безліч птахів, розкішні пляжі, чиста вода. Незайманість природи революційно змінює свідомість – хочеться любити світ і робити тільки гарне.
США, Флорида, Нью-Смерна-Біч	Ідеальне місце для пляжно-купального відпочинку: чиста вода, чистий пісок, найсучасніша інфраструктура, безпека і вишукане обслуговування.

*за І.В. Смаль

3. За літературними джерелами, Інтернет-ресурсами вкажіть середню солоність вод та середньомісячні температури вод у серпні та лютому у таких

морях: Середземне, Адріатичне, Чорне, Азовське, Червоне, Карибське, Південно-Китайське, Північне, Балтійське, Яванське море, Мексиканська затока, Перська затока, Аравійське море. Вкажіть місяці найбільш сприятливі для розвитку туризму і відпочинку на узбережжі даних водних об'єктів. Дані оформіть у вигляді таблиці 5.2. Зробіть висновок до таблиці.

Таблиця 5.2

Світовий океан як об'єкт розвитку туристичної індустрії

№ п/п	Море, затока	Середня солоність поверхневих вод	Середньомісячні температури		Найбільш сприятливі місяці для розвитку туризму
			лютий	серпень	

4. За Інтернет-ресурсами та літературними джерелами дати коротку характеристику найбільш відомих пляжів світу. Вкажіть де вони розташовані та в чому проявляються їхні особливості, на який період року та чому припадає основний курортний сезон, як змінюється температура води на протязі року, які унікальні туристичні атракції розташовані неподалік від пляжів, які водні види туризму тут популярні, яка цінова політика на проживання в регіоні: Капакабана (Бразилія), о. Нью-Провіденс (Багамські острови), м. Поттайя (Тайланд), Хургада (Єгипет), Коста-Брава (Іспанія), Сан-Тропе (Франція), Гоа (Індія). Для виконання завдання обрати один з пляжів.

5. На основі аналізу сучасного стану розвитку туризму в Україні і наявних природно-рекреаційних, історико-культурних ресурсів та соціально-економічних умов, складіть схему туристського районування України за потенціалом розвитку окремих видів туризму (на вибір), а саме:

- різних видів спортивного туризму;
- лікувально-оздоровчого (бальнео-, грязе-, кліматолікування);
- сільського зеленого туризму;
- фестивального туризму;
- релігійного туризму тощо.

6. Використовуючи контурну карту Антарктиди, нанесіть основні антарктичні станції, які відвідуються туристами та вкажіть обсяги рекреаційних потоків.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Тема: Типова програма комплексної туристсько-країнознавчої характеристики.

Мета: Ознайомити студентів із методикою комплексної туристсько-країнознавчої характеристики.

Методичні матеріали, рекомендована література, Інтернет-джерела:

1. Аріон О. В., Уліганець С. І. Географія туризму : навч.-метод. посіб. К. : ВГЛ "Обрії", 2009. 172 с.
2. Г. де Блій, Муллер П. Географія: світи, регіони, концепти/ пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. Шаблія. К. : Либідь, 2004. 740 с.
3. Мальська М. П., Гамкало М. З., Бордун О. Ю. Туристичне країнознавство: Європа : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр учбової літератури, 2009. 224 с.
4. Парфіненко А. Ю. Туристичне країнознавство : навчальний посібник. Харків : Бурун Книга, 2009. 288 с.
5. Петринка Л. В. Географія туризму. Харків : Основа, 2011. 96 с.
6. Рутинський М. Й. Географія туризму України : навч.-метод. посіб. Львів : Фенікс, 2002. 107 с.
7. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу. Ніжин : Вид-во Ніжин. держ. ун-у імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с.
8. Бессараб Д. А., Штефан Л. В. География международного туризма : пособие для студентов вузов : в 2 ч. Минск: ТетраСистемс, 2011. 325 с.
9. География туризма : учебник / кол. авторов под ред. А. Ю. Александровой; 2-е изд. испр. и доп. М.: КНОРУС, 2009. 592 с.
10. Глушко А. Н., Сазыкин А. М. География туризма : учебное пособие. Владивосток : ТИДОТ ДВГУ, 2002. 265 с.
11. Дубович І. А. Країнознавчий словник-довідник. Л. : Ліга-прес, 2005. 819 с.
12. Масляк П. О. Країнознавство : підручник. 2-ге вид., виправл. і доповн. К. : Знання, 2008. 293 с. (Вища освіта ХХІ століття).

Обладнання: персональний комп'ютер з доступом до мережі Інтернет, статистичні щорічники, енциклопедії, туристичні путівники, Атласи регіонів, країн і світу тощо.

Питання для обговорення

1. Джерела інформації для складання комплексної туристсько-країнознавчої характеристики.
2. Методи дослідження географії туризму країни.

Практичні завдання

1. Зібрати інформацію відповідно до комплексної туристсько-країнознавчої характеристики обраної країни (Додаток Б). Аналіз зібраного масиву інформації здійснити за таким алгоритмом:

- Розділіть всю знайдену інформацію на три умовні групи - (а) рекламні оголошення, (б) змістовна інформація - позитивні відомості і (в) критичні / негативні матеріали;

- Обробивши зібрану інформацію, дати відповідь на наступні питання:

◦ коротка інформація - рекламна або змістовна, позитивна чи негативна - переважає в масиві публікацій?

◦ якою мірою висвітлені в публікаціях ті чи інші складові рекреаційної сфери - транспортні послуги, екскурсійне обслуговування, можливості розміщення в готелях / приватному секторі, пункти громадського харчування, лікувально-оздоровчі послуги відпочиваючих і т.д.?

◦ наскільки рівномірно освітлені в публікаціях різні райони досліджуваної країни?

◦ чи дає існуюча інформація можливість скласти певне враження про країну і різні її райони, зрозуміти, які рекреаційні послуги пропонує в даний час країна і який рівень цін на туристичний сервіс?

◦ як рекреаційна інформація поєднується із загальною спрямованістю публікацій про країну?

- На підставі проведеного аналізу зробити висновок про стан інформаційного ринку туризму даної країни - які проблеми існують в масиві публікацій; наскільки рекреаційна інформація доступна споживачеві; чи зможе потенційний споживач рекреаційних послуг на підставі реально доступної інформації вибрати країну як місце для відпочинку.

2. Підготувати мультимедійну презентацію та доповідь (до 7 хв., 10 слайдів) за результатами виконання самостійної роботи про туристичну характеристику однієї з країн-лідерів у сфері туризму (на вибір). Рекомендації до структури презентації наведені нижче, а поради до технічного складання презентації розміщені у Додатку А.

Рекомендована структура презентації

1. Географічне положення країни. Державний та адміністративно-територіальний устрій.

2. Фізико-географічні умови. Рельєф. Клімат і сезони туризму. Найбільші ріки та озера. Рослинний і тваринний світ. Природні зони і унікальні ландшафти. Національні парки і екологічний туризм.

3. Населення. Чисельність населення і динаміка його зміни. Щільність населення. Вікова, статева структура. Сімейна структура. Національний склад. Офіційна мова. Релігійна структура. Столиця, великі міста.

4. Економіка. Особливості економічного розвитку. Галузева характеристика і географія економіки. Експорт та імпорт. Рівень добробуту населення.

5. Короткий історичний нарис.

6. Культура і особливості національного характеру. Національна кухня.

7. Характеристика туристичної індустрії. Туристсько-рекреаційні ресурси країни. Основні пам'ятки та інші об'єкти туристичного інтересу. Туристична інфраструктура країни.

8. Галузева та територіальна структура туристичної індустрії держави та її сучасний стан. Характеристика основних видів туризму, які отримали розвиток в країні. Характеристика основних туристських дистанцій країни. Найбільші туристичні центри і курорти (див. Додаток В). Характеристика туристських потоків.

9. Туристичні формальності і митні обмеження. Валюта і її обмін.

10. Державна політика в галузі туризму. Проблеми і перспективи розвитку туристичної індустрії.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Тема: Туристична характеристика країн-лідерів у сфері туризму за типовою програмою (країна - на вибір студента).

Мета: Ознайомити студентів із методикою комплексної туристсько-країнознавчої характеристики. Формування навичок публічних виступів.

Методичні матеріали, рекомендована література, Інтернет-джерела:

1. Аріон О. В., Уліганець С. І. Географія туризму : навч.-метод. посіб. К. : ВГЛ "Обрії", 2009. 172 с.
2. Г. де Блій, Муллер П. Географія: світи, регіони, концепти/ пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. Шаблія. К. : Либідь, 2004. 740 с.
3. Мальська М. П., Гамкало М. З., Бордун О. Ю. Туристичне країнознавство: Європа : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр учбової літератури, 2009. 224 с.
4. Парфіненко А. Ю. Туристичне країнознавство : навчальний посібник. Харків : Бурун Книга, 2009. 288 с.
5. Петринка Л. В. Географія туризму. Харків : Основа, 2011. 96 с.
6. Рутинський М. Й. Географія туризму України : навч.-метод. посіб. Львів : Фенікс, 2002. 107 с.
7. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу. Ніжин : Вид-во Ніжин. держ. ун-у імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с.
8. Бессараб Д. А., Штефан Л. В. Географія міжнародного туризму : посібник для студентів вузів : в 2 ч. Минск: ТетраСистемс, 2011. 325 с.
9. Географія туризму : учебник / кол. авторов под ред. А. Ю. Александровой; 2-е изд. испр. и доп. М.: КНОРУС, 2009. 592 с.
10. Глушко А. Н., Сазыкин А.М. География туризма : учебное пособие. Владивосток : ТИДОТ ДВГУ, 2002. 265 с.
11. Дубович І. А. Країнознавчий словник-довідник. Л. : Ліга-прес, 2005. 819 с.
12. Масляк П. О. Країнознавство : підручник. 2-ге вид., виправл. і доповн. К. : Знання, 2008. 293 с. (Вища освіта ХХІ століття).

Обладнання: персональний комп'ютер з установленим програмним забезпеченням для демонстрації мультимедіа, мультимедійний проектор, енциклопедії, туристичні путівники, Атласи регіонів, країн і світу тощо.

Питання для обговорення

Чинники, які найбільше впливають на розвиток туристично-рекреаційної діяльності в окремих країнах світу.

Чинники, які стримують розвиток туризму в окремих країнах світу.

Практичне завдання

1. Підготувати і представити туристичну характеристику однієї з країн-лідерів у сфері туризму (на вибір). Типові плани рекреаційно-географічних характеристик наведені у додатку Б. Рекомендації до складання мультимедійних презентації розміщені у Додатку А. Взяти участь в обговоренні доповідей та презентацій, представлених іншими студентами

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

Тема: Захист проектів “Туристсько-рекреаційні ресурси, види туризму і найважливіші турцентри країни” (з використанням засобів мультимедіа).

Мета: Ознайомити студентів із методикою комплексної туристсько-країнознавчої характеристики. Формування навичок публічних виступів.

Методичні матеріали, рекомендована література, Інтернет-джерела:

1. Аріон О. В., Уліганець С. І. Географія туризму : навч.-метод. посіб. К. : ВГЛ "Обрії", 2009. 172 с.
2. Г. де Блій, Муллер П. Географія: світи, регіони, концепти/ пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. Шабля. К. : Либідь, 2004. 740 с.
3. Мальська М. П., Гамкало М. З., Бордун О. Ю. Туристичне країнознавство: Європа : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр учбової літератури, 2009. 224 с.
4. Парфіненко А. Ю. Туристичне країнознавство : навчальний посібник. Харків : Бурун Книга, 2009. 288 с.
5. Петринка Л. В. Географія туризму. Харків : Основа, 2011. 96 с.
6. Рутинський М. Й. Географія туризму України : навч.-метод. посіб. Львів : Фенікс, 2002. 107 с.
7. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу. Ніжин : Вид-во Ніжин. держ. ун-у імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с.
8. Бессараб Д. А., Штефан Л. В. География международного туризма : пособие для студентов вузов : в 2 ч. Минск: ТетраСистемс, 2011. 325 с.
9. География туризма : учебник / кол. авторов под ред. А. Ю. Александровой; 2-е изд. испр. и доп. М.: КНОРУС, 2009. 592 с.
10. Глушко А. Н., Сазыкин А. М. География туризма : учебное пособие. Владивосток : ТИДОТ ДВГУ, 2002. 265 с.
11. Дубович І. А. Країнознавчий словник-довідник. Л. : Ліга-прес, 2005. 819 с.
12. Масляк П. О. Країнознавство : підручник. 2-ге вид., виправл. і доповн. К. : Знання, 2008. 293 с. (Вища освіта ХХІ століття).

Обладнання: персональний комп'ютер з установленим програмним забезпеченням для демонстрації мультимедіа, мультимедійний проектор

Практичне завдання

1. Представити мультимедійну презентацію та доповідь (до 7 хв., 10 слайдів) на тему “Туристсько-рекреаційні ресурси, види туризму і найважливіші турцентри країни” (країна – на вибір). Рекомендації до складання презентації розміщені у Додатку А. Взяти участь в обговоренні презентацій, представлених іншими студентами.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

Тема: Географія туристичних центрів світу за туристичними макрорегіонами.

Мета: ознайомити студентів із географією найважливіших туристичних центрів світу, сформувати навички публічних виступів, пошуку туристичної інформації та оформлення бібліографічного списку.

Методичні матеріали, рекомендована література, Інтернет-джерела:

1. Аріон О. В., Уліганець С. І. Географія туризму : навч.-метод. посіб. К. : ВГЛ "Обрії", 2009. 172 с.
2. Г. де Блій, Муллер П. Географія: світи, регіони, концепти/ пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. Шаблія. К. : Либідь, 2004. 740 с.
3. Мальська М. П., Гамкало М. З., Бордун О. Ю. Туристичне країнознавство: Європа : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр учбової літератури, 2009. 224 с.
4. Парфіненко А. Ю. Туристичне країнознавство : навчальний посібник. Харків : Бурун Книга, 2009. 288 с.
5. Петринка Л. В. Географія туризму. Харків : Основа, 2011. 96 с.
6. Рутинський М. Й. Географія туризму України : навч.-метод. посіб. Львів : Фенікс, 2002. 107 с.
7. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу. Ніжин : Вид-во Ніжин. держ. ун-у імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с.
8. Бессараб Д. А., Штефан Л. В. География международного туризма : пособие для студентов вузов : в 2 ч. Минск: ТетраСистемс, 2011. 325 с.
9. География туризма : учебник / кол. авторов под ред. А. Ю. Александровой; 2-е изд. испр. и доп. М.: КНОРУС, 2009. 592 с.
10. Глушко А. Н., Сазыкин А.М. География туризма : учебное пособие. Владивосток : ТИДОТ ДВГУ, 2002. 265 с.
11. Дубович І. А. Країнознавчий словник-довідник. Л. : Ліга-прес, 2005. 819 с.
12. Масляк П. О. Країнознавство : підручник. 2-ге вид., виправл. і доповн. К. : Знання, 2008. 293 с. (Вища освіта ХХІ століття).

Обладнання: Атласи регіонів, країн і світу, контурні карти регіонів світу, атлас світу або електронні карти у мережі Інтернет, енциклопедії, туристичні путівники, персональний комп'ютер з установленим програмним забезпеченням для демонстрації мультимедіа, мультимедійний проектор.

Практичні завдання

1. Позначити на контурній карті найважливіші туристичні центри макрорегіонів світу.
2. Підготувати доповідь з мультимедійним супроводом про один з туристичних центрів:
 1. Ділові центри Європи (Брюссель, Гаага, Давос, Женева, Страсбург, Відень, Лондон).
 2. Американська модель ділових центрів (Нью-Йорк, Вашингтон, Сан-Франциско, Філадельфія, Детройт).
 3. Ділові центри Азії (Токіо, Сеул, Пекін, Шанхай, Гуанчжоу, Джакарта, Сингапур).
 4. Релігійні центри Європи (Рим, Париж, Лурд, Фатіма, Брюгге, Монсеррат, Афон).
 5. Регіональні центри мусульманства (Стамбул, Самарканд, Кайруан, Ен-Неджефі).
 6. Регіональні центри буддизму, синтоїзму (Кіото, Нара, р. Ганг, Бангкок).
 7. Курорти східної і західної Європи (Карлові Вари, Маріанські-Лазне, Баден-Баден, Бат, Віші, Спа, Вітеллі).
 8. Курорти Америки (Саратога-Спрінгс, Хот-Спрінгс, Майамі).
 9. Курорти Азії (Керала, Гоа, Ейлат, Палаван, Нікко, Беппу).
 10. Курорти Африки, Австралії і Океанії (Махдія, Сус, Дурбан, Сан-Сіті, Перт, Золотий берег о. Сайпан, Нумеа, Бора-Бора).
3. Представити мультимедійну презентацію та доповідь (до 7 хв., 10 слайдів) про один з відомих туристичних центрів світу (на вибір). Рекомендації до складання презентації розміщені у Додатку А. Взяти участь в обговоренні презентацій, представлених іншими студентами.
4. Скласти перелік рекламно-довідкової та спеціальної туристичної літератури, а також Інтернет-посилань про туристичний центр, по якому підготовлена презентація та доповідь.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10

Тема: Проблеми та перспективи розвитку туризму у світі.

Мета: Ознайомити студентів із дискурсом щодо актуальних проблем розвитку туризму в світі та в Україні.

Методичні матеріали, рекомендована література, Інтернет-джерела:

1. Всесвітній економічний форум. URL:
<http://www.weforum.org/en/initiatives/gcp/index.htm>

2. Всесвітня рада з туризму і подорожей (The World Travel & Tourism Council) (англ.)
URL: http://www.wttc.org/eng/Tourism_Research/Economic_Data_Search_Tool/index.php
3. The World Factbook ЦРУ США (англ.). URL : <http://www.cia.gov>
4. World Tourism Organization UNWTO. URL : <http://www2.unwto.org>

Обладнання: персональний комп'ютер з установленим програмним забезпеченням для демонстрації мультимедіа, мультимедійний проектор.

Питання для обговорення

1. Види і форми туризму, які розвиваються або є перспективними у різних туристичних регіонах світу.
2. Сучасні туристичні тренди у світі.
3. Екологічні проблеми туристичного освоєння регіонів світу. Сталий розвиток туризму.
4. Місце України в структурі туристичної індустрії країн Європи.
5. Основні тенденції розвитку туризму в Україні. Проблеми і перспективи розвитку туризму в Україні

Практичне завданням

1. Побудувати карту сучасних «гарячих точок» Землі й скласти їхню типологію за певною ознакою (часом виникнення, причинами існування, тривалістю конфлікту, кількості учасників, спроб міжнародного втручання тощо). На основі даних ЮНВТО про доходи від туризму та чисельність іноземних туристів проілюструвати взаємозв'язок між туристичними потоками та географією «гарячих точок» планети.

ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ

Формами організації самостійної роботи студентів при вивченні матеріалу навчальної дисципліни є:

- опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- підготовка до поточного контролю знань;
- систематика вивченого матеріалу курсу перед складанням модульних контролів та заліку;
- інші завдання, представлені в цих методичних вказівках, під час виконання яких студенти мають змогу поглибити знання з курсу та отримати додаткові бали до рейтингового показника під час поточного контролю з навчальної дисципліни.

Завдання для самостійної роботи 1

Тема: складання туристично-країнознавчої характеристики макрорегіонів світу, виділених ЮНВТО

Студенти складають за пропонованим змістом характеристику одного з туристичних макрорегіонів світу за ЮНВТО (на вибір): Європейського, Близькосхідного, Азійсько-Тихоокеанського, Африканського, Американського.

Зміст характеристики

1. Загальна характеристика макрорегіону.
2. Рекреаційно-туристичні ресурси макрорегіону.
 - 2.1. Природно-географічні рекреаційно-туристичні ресурси.
 - 2.2. Природно-антропогенні рекреаційно-туристичні ресурси (у тому числі природоохоронні об'єкти).

- 2.3. Суспільно-історичні рекреаційно-туристичні ресурси.
- 2.4. Соціально-економічні рекреаційно-туристичні ресурси та туристична інфраструктура.
3. Загальні риси і тенденції розвитку туризму в макрореєіоні.
4. Туристично-рекреаційне районування макрореєіону.
5. Перелік використаних джерел.

***Вимоги до оформлення звіту
про туристично-країнознавчу характеристику макрореєіону***

Звіт виконується українською мовою. Титульний лист звіту оформляється за зразком, наведеним у Додатку Г.

Загальний обсяг виконаного завдання, включаючи додатки та список використаних джерел, повинен складати не менше 10 друкованих аркушів (шрифт Times New Roman – 14, інтервал – 1,5).

Текст друкують на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм). Аркуш повинен мати поля: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Усі слова необхідно писати повністю. Існують такі загальноприйняті умовні скорочення:

а) скорочення, які роблять після переліку: і т.д. (і так далі), і т.п. (тому подібне) та ін. (і інші). Слова «і тому подібне», «та інші» усередині речення не скорочують;

б) скорочення у випадку позначення цифрами століть і років: ст. (століття), р. (рік), рр. (роки);

в) скорочення, що роблять у випадку посилань: див. (дивися), порівн. (порівняй).

Не допускаються скорочення наступних слів: «так званий» (т. зв.), «наприклад» (напр.), «близько» (бл.) тощо.

Також у тексті не можна без числових або літерних значень застосувати математичні символи: =, 0 та ін., а також знаки №, % та ін. У тексті без значень

їх пишуть словами, наприклад, “за номером”, “обчислюються відсотки”. Числа до дев'яти в тексті пишуться словами. Числа з розмірністю і грошовими позначеннями пишуться цифрами, наприклад, «10 осіб, 6 грн.». Порядкові числівники пишуться з відмінковими закінченнями, наприклад, “5-й, 2-ге”, кількісні числівники, римські цифри і дати – без відмінкових закінчень.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, додатків, рисунків, таблиць подають арабськими цифрами без знака №.

Нумерація сторінок звіту має бути наскрізною і проставлятися у правому верхньому куті аркуша без крапки. Першою сторінкою є титульний аркуш, який входить до загальної нумерації сторінок, але номер на ньому не ставиться.

Кожний розділ звіту починають з нової сторінки. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», без крапки, а потім з нового рядка друкують заголовок розділу великими літерами по центру сторінки без абзацного відступу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу /параграфу, між якими ставлять крапку. Наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу), у тому ж рядку зазначають заголовок підрозділу. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу 1 см по ширині сторінки. Наприкінці заголовка крапку не ставлять.

Відстань між заголовком та текстом повинна дорівнювати 1-2 інтервали.

Під час роботи з різними джерелами науковий етикет вимагає оформлення посилань на джерела інформації, використані під час виконання завдання. Посилання в тексті на джерела наводять у квадратних дужках із зазначенням джерела та сторінки. Перша цифра у квадратних дужках відповідає номеру джерела у списку використаних джерел, друга – номеру сторінки (наприклад, [32, с. 85]). Посилання в тексті роботи на кілька джерел слід зазначити порядковим номером за переліком посилань, наприклад: «... у працях [1-7]...»

або «... у працях [1; 13; 48]». При цьому, якщо посилання наводиться в кінці речення, крапка ставиться ЗА квадратними дужками.

Текст звіту повинен ілюструватись рисунками, схемами, фотографіями, графіками, діаграмами, таблицями тощо. Вони розміщуються безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці, або виносяться у додатки. Всі ілюстрації (фотографії, схеми, креслення, діаграми тощо) називають рисунками і нумерують послідовно. Номер і назву рисунка пишуть одразу під зображеннями. Ілюстрації, розміри яких більше формату А 4, розміщують у додатках.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за виключенням ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації складається з номеру розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад: «Рис. 3.1» – це перший рисунок третього розділу. Номер і назва ілюстрації розміщується по центру сторінки зразу під зображенням.

По тексту слово «рисунок» пишуть повністю, наприклад, «... Динаміку туристичних потоків відображено на рисунку 3.2». У випадку, коли посилання на рисунок наводиться у дужках, слово «рисунок» пишуть скорочено, наприклад «...Туристичні потоки зростають (рис. 3.2)».

Ілюстрації виділяють від тексту вільними рядками (не менше одного) зверху і знизу.

Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати заголовок, який відтворює її зміст. Заголовки розміщують над таблицею. Всі таблиці нумеруються. Праворуч над заголовком з великої літери пишуть слово «Таблиця» та вказують її порядковий номер. Знак «№» перед цифрою не ставиться. Всі таблиці слід нумерувати наскрізно у межах розділів. Наприклад, другу таблицю другого розділу слід пронумерувати «Таблиця 2.2». Заголовок таблиці розміщують по центру без абзацного відступу. В кінці назви таблиці крапка не ставиться.

Участь у туризмі в особистих цілях (кількість туристів,
що провели одну ніч або більше в закладах туристичного проживання)

Територія	Роки				
	2012	2013	2014	2015	2016
ЄС (28 країн)	257724015	252404332	256877976	264873287	267404767

Джерело: складено автором за [56]

Вертикальні графи нумерують у тих випадках, коли в тексті на них є посилання, якщо таблицю частково переносять на наступну сторінку. Назви граф пишуть з великої літери. Графу «№» в таблицю не включають. При переносі частини таблиці на іншу сторінку слово «Таблиця» і її номер вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами на наступних сторінках пишуть, наприклад, «Продовження табл. 2.10» .

Таблицю розміщують після першого посилання на неї в тексті, вказуючи її номер і слово «таблиця» в скороченому вигляді (табл.). Наприклад: «Дані про чисельність туристів представлені в табл. 2.4».

При оформленні таблиць, слід дотримуватися таких параметрів: шрифт TNR – 10-12, інтервал – 1,0, абзацний відступ – немає. Цифровий матеріал, що наводиться в таблицях, має бути розміщений по центру.

Після кожної ілюстрації або таблиці наводиться посилання на першоджерело, яке вказують у квадратних дужках з абзацного відступу – 1 см, шрифт Times New Roman, розмір 12 пт. Посилання відділяється від подальшого тексту одним вільним рядком.

Якщо у таблиці чи на рисунку узагальнено авторські підходи до характеристики окремих аспектів досліджуваного об'єкта або явища, або рисунок було побудовано за даними, опублікованими в певному джерелі інформації, в такому випадку одразу під рисунком (чи таблицею) зазначають: «Джерело: складено/побудовано автором за [12]».

Якщо таблиця чи рисунок запозичені безпосередньо з першоджерела, в такому разі під таблицею (або рисунком) має бути зазначено джерело цитування.

Якщо в звіті автор наводить власні висновки або розрахунки, які базуються

на матеріалах дослідження, в такому випадку надпис матиме наступний вигляд: «Джерело: розраховано / складено / побудовано автором».

Приклад

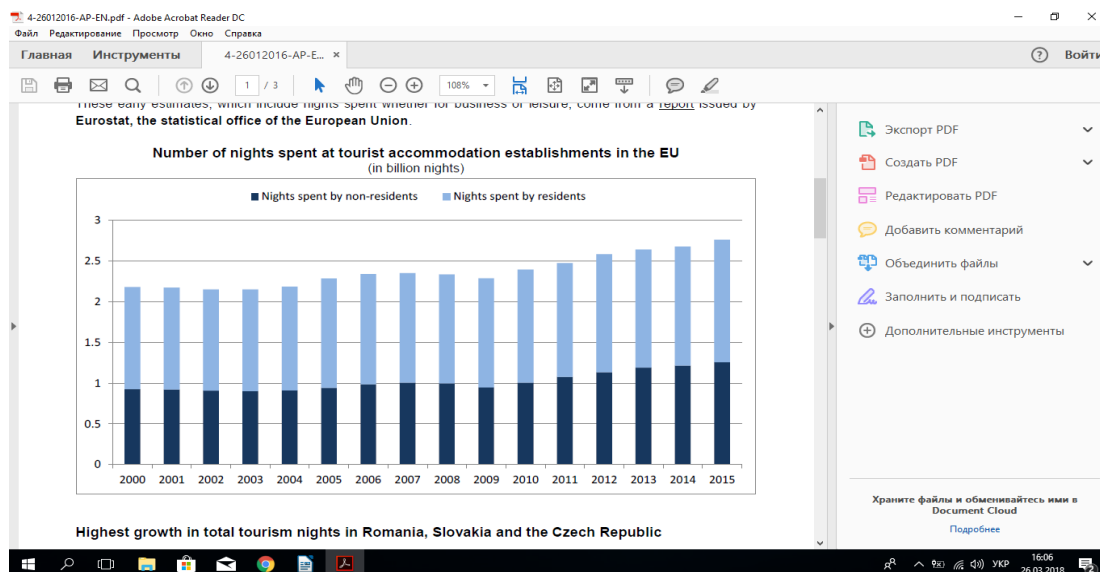

Рис. 2.10. Кількість ночей, проведених туристами в закладах туристичного проживання в ЄС (мільярд ночей)

Джерело: побудовано автором за [12]

Приклад

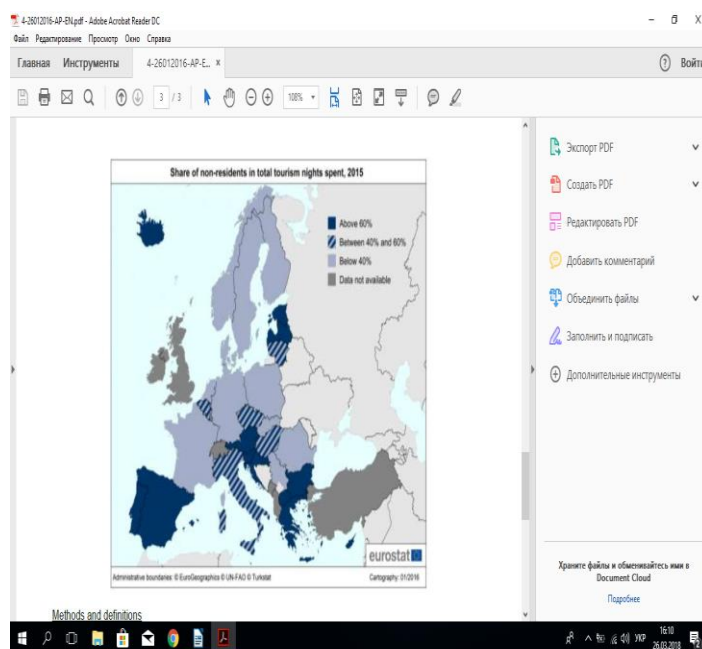

Рис. 2.10. Частка нерезидентів, що проводили ночі в закладах туристичного проживання в ЄС (%)

Джерело: [22]

Наприкінці звіту наводиться список використаних джерел. До цього списку включаються публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, на які є посилання в роботі, Інтернет-джерела. Всі джерела вказуються тією мовою, якою вони видані.

Використані джерела у звіті розміщують у вигляді нумерованого списку (використовуються тільки арабські цифри) одним із двох способів:

- 1) у порядку згадування у тексті;
- 2) за алфавітом.

Під час складання списку використаних джерел необхідно дотримуватися національного стандарту. Приклад оформлення наведено у Додатку Д.

Додатки оформлюються як продовження звіту на наступних його сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті. Кожний додаток друкується з нової сторінки.

З правого боку рядка малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток__» (але без знака №) і велика літера, що позначає додаток. Наприклад: «Додаток Б». Додатки позначаються великими літерами української абетки, за винятком Г, Є, И, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. У тексті посилання на додаток наводиться з великої літери, наприклад: «Картосхема туристичних маршрутів наведена в Додатку М».

Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої по центру сторінки. Якщо зміст додатка не вміщується на одну сторінку, то на наступній сторінці у верхньому правому куті зазначається «Продовження додатку...».

Завдання для самостійної роботи 2.

Індивідуальне завдання

з розробки проекту «Розвиток туризму у країні (за вибором)»

Завданням студентів є вивчити теоретичну сторону питання. Підібрати необхідні інформаційні та статистичні дані для дослідження туризму в окремій країні світу, проаналізувати їх. Результати представити у вигляді доповіді з презентацією, складеної у програмі Power Point (або іншій спеціалізованій програмі для підготовки та демонстрації презентацій, якою володіє студент).

Доповідь буде заслухана в аудиторії, регламент — до 10 хвилин з урахуванням часу, необхідного для обговорення (5-7 хвилин на доповідь, 3-5 хвилин для відповідей на запитання). Рекомендована кількість слайдів презентації — 10.

Рекомендована структура презентації

1. Географічне положення країни. Державний та адміністративно-територіальний устрій.

2. Фізико-географічні умови. Рельєф. Клімат і сезони туризму. Найбільші ріки та озера. Рослинний і тваринний світ. Природні зони і унікальні ландшафти. Національні парки і екологічний туризм.

3. Населення. Чисельність населення і динаміка його зміни. Щільність населення. Вікова, статева структура. Сімейна структура. Національний склад. Офіційна мова. Релігійна структура. Столиця, великі міста.

4. Економіка. Особливості економічного розвитку. Галузева характеристика і географія економіки. Експорт та імпорт. Рівень добробуту населення.

5. Короткий історичний нарис.

6. Культура і особливості національного характеру. Національна кухня.

7. Характеристика туристичної індустрії. Туристсько-рекреаційні ресурси країни. Основні пам'ятки та інші об'єкти туристичного інтересу.

Туристична інфраструктура країни.

8. Галузева та територіальна структура туристичної індустрії держави та її сучасний стан. Характеристика основних видів туризму, які отримали розвиток в країні. Характеристика основних туристських дистанцій країни. Найбільші туристичні центри і курорти. Характеристика туристських потоків.

9. Туристичні формальності і митні обмеження. Валюта і її обмін.

10. Державна політика в галузі туризму. Проблеми і перспективи розвитку туристичної індустрії.

Пропонований перелік країн для виконання індивідуального завдання

1. Австралія	19. В'єтнам	38. Колумбія
2. Австрія	20. Вірменія	39. Республіка Конго
3. Азербайджан	21. Греція	40. Південна Корея
4. Албанія	22. Грузія	41. Куба
5. Алжир	23. Данія	42. Кувейт
6. Аргентина	24. Домініка	43. Латвія
7. Багамські Острови	25. Естонія	44. Литва
8. Бахрейн	26. Єгипет	45. Ліхтенштейн
9. Бельгія	27. Зімбабве	46. Люксембург
10. Білорусь	28. Ізраїль	47. Мадагаскар
11. Болгарія	29. Індія	48. Македонія
12. Боснія і
Герцеговина	30. Індонезія	49. Малайзія
13. Бразилія	31. Ірак	50. Мальдиви
14. Бруней	32. Іран	51. Мальта
15. Бутан	33. Ісландія	52. Мексика
16. Вануату	34. Йорданія	53. Мозамбік
17. Ватикан	35. Казахстан	54. Молдова
18. Венесуела	36. Канада	55. Монако
	37. Гонконг	56. Пакистан

57. Панама	68. Словенія	79. Фінляндія
58. Папуа Нова Гвінея	69. Судан	80. Хорватія
59. ПАР	70. Таджикистан	81. Чехія
60. Перу	71. Таїланд	82. Чилі
61. Польща	72. Туніс	83. Чорногорія
62. Португалія	73. Туреччина	84. Швейцарія
63. Румунія	74. Туркменістан	85. Швеція
64. Самоа	75. Угорщина	86. Шрі-Ланка
65. Сербія	76. Узбекистан	87. Ямайка
66. Сингапур	77. Фіджі	88. Японія
67. Словаччина	78. Філіппіни	

Теми рефератів (есе, індивідуальних навчально-дослідницьких завдань)
*(вимоги до оформлення — аналогічні вимогам до виконання звіту про
самостійну роботу I (див. у цих методичних вказівках)*

1. Види, функції та особливості паломництва.
2. Географічна характеристика гірськолижного туризму вибраного регіону.
3. Географічна характеристика конгресно-виставкового туризму в світі.
4. Географічна характеристика круїзного туризму в світі.
5. Географічна характеристика культурно-пізнавального (екскурсійного) туризму вибраного регіону.
6. Географічна характеристика купально-пляжного туризму вибраного регіону.
7. Географічна характеристика лікувально-оздоровчого туризму вибраного регіону.
8. Географічна характеристика мисливського туризму вибраного регіону.
9. Географічна характеристика центрів розважального туризму в вибраному туристському регіоні.
10. Географія та характеристика визначних світових центрів гольф-туризму.
11. Географія та характеристика визначних світових центрів подієвого туризму.
12. Географія та характеристика визначних центрів дайв-туризму в світі.
13. Географія та характеристика визначних центрів екстремального туризму в світі.

14. Географія та характеристика визначних центрів медичного туризму вибраного регіону.
15. Географія та характеристика визначних центрів ностальгійного туризму в світі.
16. Географія та характеристика музеїв-скансенів світу.
17. Географія та характеристика найвідоміших музейних міст вибраного регіону.
18. Географія центрів екологічного туризму вибраного регіону.
19. Географія центрів релігійного туризму в ісламі.
20. Географія центрів релігійного туризму в християнстві.
21. Географія центрів релігійного туризму в буддизмі.
22. Географія центрів релігійного туризму в індуїзмі,
23. Географія центрів релігійного туризму в іудаїзмі.
24. Культурно-історичні ресурси туризму вибраного регіону.
25. Подієві туристичні ресурси вибраного регіону.
26. Природні туристичні ресурси вибраного регіону.
27. Туризм в мегаполісах та його географічна оцінка в умовах глобалізації.
28. Туристська активність людини та фактори, що її формують.
29. Туристський потік та його географічна характеристика в вибраному регіоні.
30. Характеристика відомого фестивалю/туристичної події.
31. Поняття природних туристсько-рекреаційних ресурсів.
32. Біокліматичні ресурси території та їх вплив на рекреаційну і туристичну діяльність. Акліматизація, адаптація. Типи клімату та характеристика їх комфортності для цілей туризму.
33. Гідрологічні та гідротехнічні водні об'єкти та їх туристична привабливість: аквапарки, водосховища, ставки, водоспади, джерела, витoki річок.
34. Туристична привабливість окремих природних зон світу.
35. Географія визначних мисливських ресурсів світу.
36. Особливо охоронювані природні території та об'єкти як ресурс для розвитку туризму.

37. Які переваги дає статус об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО?
38. Рейтинг країн за кількістю об'єктів природної Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.
39. Критерії об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.
40. Рейтинг країн за кількістю об'єктів культурної Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

В процесі вивчення дисципліни використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студента:

- поточне тестування та опитування;
- усне опитування;
- підсумкове тестування з кожного змістового модуля (за допомогою платформи Moodle);
- оцінювання виконання самостійної роботи та індивідуальних завдань;
- підсумковий залік.

Успішність студентів оцінюється за 100 бальною шкалою, завершується вивчення дисципліни формою контролю «залік» (табл. 11.1).

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, участі у ділових іграх і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується у формі опитування, захисту результатів практичних робіт, виступів на практичних заняттях, експрес-контролю знань тощо, перевірки результатів виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо. Результати поточного контролю оцінюються в межах від 0 до 60 балів (аудиторна робота — від 0 до 20 балів, самостійна робота - від 0 до 20 балів, індивідуальна робота - від 0 до 20 балів).

Проміжний контроль знань здійснюється під час виконання модульного тестування, які оцінюються в балах від 0 до 20 кожне.

Підсумкова оцінка визначається як сума поточного контролю та оцінки за модульні контролю у балах з подальшим переведенням у 4-бальну вітчизняну та шкалу ECTS (табл. 11.1). Залік виставляється за умови, якщо студент виконав усі види навчальної роботи, визначені програмою дисципліни, та отримав позитивні підсумкові оцінки за кожен із змістових модулів, набравши при цьому у сумі не менше 60 балів поточного та модульного контролю, з яких поточний контроль не менше 30 балів, модульний контроль – не менше 20 балів.

Таблиця 11.1

Схема нарахування балів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Таблиця 11.2

Картка оцінки видів навчальної діяльності студентів з дисципліни
«Географія туризму»

№ з/п	Види навчальної діяльності	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість балів
1	2	3	4	5
1. Аудиторна робота				
1.1.	Експрес-опитування на лекції.	під час лекцій	письмова відповідь на питання	1 бал
1.2.	Виконання завдань практичних робіт.	протягом 2 тижнів від отримання завдання	звіт про виконання практичної роботи	до 3 балів за одну практичну роботу
1.3.	Участь в обговоренні, виконання завдань у групах, участь в навчальних іграх під час практичних занять.	під час практичних занять	журнал викладача	до 2 балів за заняття
Разом балів за аудиторну роботу				до 50 балів
2. Самостійна робота				
2.1	Складання туристично-країнознавчої характеристики макрорегіонів світу, виділених ЮНВТО.	протягом семестру	роздрукований звіт про виконану характеристику одного макрорегіону	до 5 балів

1	2	3	4	5
2.2.	Індивідуальне завдання з розробки проекту «Розвиток туризму у країні (за вибором)».	протягом семестру	презентація з доповіддю	до 5 балів
Разом балів за самостійну роботу				до 10 балів
3. Індивідуальна робота (обирається з пропонованого переліку робіт студентом самостійно за власним уподобанням при бажанні збільшити свій рейтинг з навчальної дисципліни)				
3.1.	Написання есе на тему, обрану з переліку питань курсу або запроповану студентом у межах програмних питань курсу.	протягом семестру	есе	до 5 балів за одне
3.2.	Написання реферату на тему, обрану з переліку питань курсу або запроповану студентом у межах програмних питань курсу.	протягом семестру	реферат	до 5 балів за один
3.3.	Написання звіту про індивідуальне науково-дослідницьке завдання за обраною і узгодженою з викладачем темою.	протягом семестру	звіт	до 15 балів
3.4.	Аналітичний огляд наукових публікацій у фахових журналах та інших виданнях.	протягом семестру	аналітичний огляд	до 5 балів
3.5.	Виступ з доповіддю про проведені дослідження з дисципліни на науковій конференції.	протягом семестру	довідка про виступ	до 5 балів за одну
3.6.	Публікація результатів дослідження в наукових виданнях.	протягом семестру	опублікована стаття	до 15 балів за одну
3.7.	Підготовка анотованого списку публікацій у фахових періодичних виданнях до однієї з тем дисципліни.	протягом семестру	анотований список	до 5 балів за 15 позицій

Продовження табл. 11.2

1	2	3	4	5
3.8.	Реферування іншомовних видань за тематикою дисципліни (підручників, монографій, публікацій у наукових та фахових виданнях, Інтернет-публікацій).	протягом семестру	реферат українською мовою	до 10 балів за реферат
3.9.	Створення понятійно-термінологічного словника з курсу.	протягом семестру	електронний варіант	до 2 балів за 10 визначень термінів
3.10.	Створення за темами дисципліни анотованого списку літературних джерел, які є у фондах бібліотеки університету та інших бібліотек міста.	протягом семестру	анотований список	до 5 балів за 15 позицій
3.11.	Створення анотованого каталогу Інтернет-сайтів, де є інформація для вивчення обраної теми з дисципліни.	протягом семестру	анотований каталог	до 5 балів за 15 позицій
3.12.	Формування переліку афоризмів, висловлювань, цитат відомих людей про дисципліну, її об'єкт та предмет дослідження, основні завдання тощо.	протягом семестру	перелік	по 1 балу за 3 позиції
3.13.	Складання тестових завдань для контролю знань по дисципліні.	протягом семестру	електронний варіант тестових завдань	до 5 балів за 15 тестових питань з 5 варіантами відповідей
3.14.	Електронна або мультимедійна версія всього лекційного курсу.	протягом семестру	електронний варіант	до 15 балів
3.15.	Робоче портфоліо студента з курсу.	протягом семестру	портфоліо	до 20 балів
3.16.	Підготовка статті у Вікіпедію	протягом семестру	опублікована на сайті стаття	до 15 балів
3.17.	Участь у конкурсах наукових робіт, грантах, олімпіадах.	протягом семестру	підготовлена наукова робота, грантова заявка	до 20 балів
3.18.	Участь у творчих і наукових виставках.	протягом семестру	звіт про проведення виставки, або довідка про участь	до 20 балів

1	2	3	4	5
3.19.	Участь у роботі наукових лабораторій кафедри, участь у виконанні наукової тематики кафедри.	протягом семестру	звіт про проведену роботу з підтвердженням наукового керівника	до 20 балів
3.20.	Інші завдання, які пропонуються студентам під час занять.	протягом семестру	звіт про виконане завдання	до 2 балів за одне
Разом балів за індивідуальну роботу				до 20 балів
4. Підсумкова атестація				
4.1.	Поточний модульний контроль (2 модульні контролю)	останній тиждень вивчення змістового модуля	тестова програма	по 20 балів за змістові модулі 1 та 2, разом — до 40 балів
4.2.	Залік з дисципліни	Автоматично при накопиченні потрібної суми балів виставляється на останньому занятті з дисципліни, або за розкладом деканату	тестова програма	до 100 балів
Балів всього				до 100 балів

Зразок тестових питань для контролю знань під час модульних контролів та заліку

1. “Рекреація” характеризує:
 - А. Планувальну організацію рекреаційних комплексів.
 - Б. Розвиток курортної справи.
 - В. Процес і заходи щодо відновлення сил людини та простір, в якому це відбувається.
 - Г. Екологічну ситуацію в рекреаційних регіонах України.
 - Д. Усі відповіді правильні.
2. «Албена», «Золоті піски», «Сонячний берег» відомі морські курорти:
 - А. Хорватії.
 - Б. Іспанії.
 - В. Франції.
 - Г. Хорватії.
 - Д. Болгарії.
3. «Столиця» лижного спорту Лахті знаходиться на території ...
 - А. Фінляндії.
 - Б. Норвегії.
 - В. Швейцарії.
 - Г. Німеччині;
 - Д. Австрії.

4. Азіатсько–Тихоокеанський туристичний макрорегіон включає:
- А. Країни Східної та Південно-Східної Азії, Австралію та Океанію.
 Б. Країни Східної та Південно-Східної Азії.
 В. Океанію.
 Г. Країни Західної та Південно-Східної Азії.
 Д. Австралію та країни Південної Азії.
5. Азорські острови та острів Мадейра належать:
- А. Португалії.
 Б. Іспанії.
 В. Італії.
 Г. Великобританії.
 Д. США.
6. Альпійська високогірна дорога Гросглокнер розташована на території:
- А. Австрії.
 Б. Швейцарії.
 В. Словенії
 Г. Франції
 Д. Німеччини
7. У статистиці туризму засіб розміщення – це:
- А. Суб'єкт підприємництва, що реалізує послугу розміщення за гроші.
 Б. Підприємство, яке надає проживання.
 В. Будь-який об'єкт, що надає ночівлю – платно або безоплатно.
 Г. Приміщення для відпочинку та ночівлі
 Д. Заклад, що надає послуги харчування та ночівлі.
8. Більше половини тур потоків світу припадає на:
- А. Західну Європу + США.
 Б. Країни що розвиваються.
 В. Країни з перехідною економікою.
 Г. Китай та США.
 Д. Країни Африки.
9. Більшість курортів якої країни сконцентровано навколо оз. Балатон?
- А. Німеччини.
 Б. України.
 В. Угорщини.
 Г. Польща.
 Д. Швейцарія
10. Біосоціальні рекреаційно-туристичні ресурси – це:
- А. Специфічна складова рекреаційно-туристських ресурсів, яка об'єднує архітектурні споруди.
 Б. Об'єкти та явища антропогенного (соціально-економічного, суспільно-історичного) походження, залучені в сферу рекреації та туризму.
 В. Специфічна складова рекреаційно-туристських ресурсів, яка об'єднує культурно-історичні і інші об'єкти, пов'язані з певним життєвим циклом (епізодом) тієї або іншої видатної особи (народження, діяльність, місце перебування, смерть, поховання).
 Г. Об'єкти або прояви об'єктів, які відображають суспільно-географічні явища і процеси.
 Д. Усі відповіді правильні.
11. Близькосхідний макрорайон останнім часом відвідують менше
- А. Тим, що цей макрорайон ще малодосліджений.
 Б. Політичною нестабільністю.
 В. Низьким рівнем економічного розвитку.

- туристів, це пов'язано з: Г. Низьким рівнем обслуговування.
Д. Усі відповіді правильні.
12. Болгарське місто гумору: А. Софія.
Б. Габрово.
В. Одеса.
Г. Пампорово.
Д. Варна.
13. В Африканському макрорегіоні основний потік туристів припадає на: А. Північ Африки.
Б. Південь Африки та ПАР.
В. Острівний мезорайон.
Г. Єгипет.
Д. Марокко.
14. В міських зонах щоденного відпочинку створюються: А. Споруди для фізичної рекреації, центри дозвілля, парки відпочинку.
Б. Комплекси з базами відпочинку, дачі.
В. Дитячі табори, будинки відпочинку.
Г. Санаторний пансіонат, курортне містечко, курортний готель, в яких відпочинок об'єднується з можливістю амбулаторного лікування.
Д. Правильні всі варіанти відповіді.
15. В режимі опадів важливим для розвитку гірськолижного туризму є: А. Тривалість снігового покриву.
Б. Тривалість безморозного періоду.
В. Повторюваність циклонів.
Г. Повторюваність дощових днів.
Д. Кількість днів з туманами.
16. В США 50% всіх ділових туристів подорожують: А. в Європу.
Б. в Канаду.
В. в Мексику.
Г. всередині своєї країни.
Д. такий вид туризму у США не розвинений.
17. Віфлємська вежа і монастир Йеромінітів які оголошені спадщиною ЮНЕСКО знаходяться у місті: А. Мадрид
Б. Тель-Авів
В. Стамбул
Г. Рим
Д. Лісабон
18. Вкажіть населений пункт який містить священні місця як для мусульман так і для християн. А. Мекка
Б. Медина
В. Єрусалим
Г. Віфлієм
Д. Назарет
19. Внутрішнім туризмом вважається: А. Туризм у межах країни проживання.
Б. Туризм поза межами країни проживання.
В. Туризм у межах території України.
Г. Туризм між областями країни.
Д. Усі відповіді правильні.
20. Географія туризму - це: А. Міжгалузєва дисципліна ; про просторові закономірності та особливості функціонування та розвитку територіальних

- систем організації туристичної діяльності людей.
- Б. Дисципліна про просторові закономірності та особливості функціонування та розвитку територіальних систем організації рекреаційної діяльності людей.
- В. Галузева дисципліна про функціонування та закономірності рекреаційної системи.
- Г. Галузева дисципліна, що вивчає туризм в його географічних проявах.
- Д. Всі наведені варіанти правильні.

СПИСОК ОСНОВНОЇ ТА ДОПОМІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Аріон О. В., Уліганець С. І. Географія туризму : навч.-метод. посіб. К. : ВГЛ "Обрії", 2009. 172 с.
2. Бабкин А. В. Специальные виды туризма. Ростов-на-Дону : Феникс, 2008. 252 с.
3. Бейдик О. О. Тлумачний словник термінів з рекреаційної географії (географії туризму). К. : ВПЦ "Київ. ун-т", 1993. 56 с.
4. Бейдик О. О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії. К. : Інститут туризму федерації профспілок України, 1998. 130 с.
5. Блїй де. Г., Муллер П. Географія: світи, регіони, концепти; пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. Шаблія. К. : Либідь, 2004. 740 с.
6. Кляп М. П., Шандор Ф. Ф. Сучасні різновиди туризму : навч. посіб. Київ : Знання, 2011. 334 с. (Серія "Вища освіта ХХІ століття")
7. Кузик С. П. Географія туризму : навчальний посібник. К. : Знання, 2011. 271 с.
8. Кусков А. С. Туристское ресурсоведение. М. : Академия, 2008. 208 с.
9. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). К. : Альтерпрес, 2002. 436 с.
10. Мальська М. П., Гамкало М. З., Бордун О. Ю. Туристичне країнознавство: Європа : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр учбової літератури, 2009. 224 с.
11. Масляк П. О. Рекреаційна географія : навч. посіб. К. : Знання, 2008. 343 с.
12. Парфіненко А. Ю. Туристичне країнознавство : навчальний посібник. Харків : Бурун Книга, 2009. 288 с.
13. Петринка Л. В. Географія туризму. Харків : Основа, 2011. 96 с.

14. Рутинський М. Й. Географія туризму України : навч.-метод. посіб. Львів : Фенікс, 2002. 107 с.
15. Сапожникова Е. Н. Страноведение: теория и методика туристского изучения стран : учеб. пособие для выс. уч. заведений. М. : Изд. центр Академия, 2008. 240 с.
16. Смаль І. В. Основи географії рекреації і туризму : навч. посібник. Ніжин : Видавництво НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. 264 с.
17. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу. Ніжин : Вид-во Ніжин. держ. ун-у імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с.
18. Стафійчук В. І. Рекреалогія : навч. посіб. 2-е вид. Київ : Альтерпрес, 2010. 264 с.

Допоміжна література

1. Алаев Э. Б. Социально-экономическая география: понятийно-терминологический словарь. М. : Мысль, 1983. 274 с.
2. Александрова А.Ю. Международный туризм. М. : Аспект-Пресс, 2001. 467 с.
3. Безуглий В. В. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : ВЦ «Академія», 2005. 704 с.
4. Бессараб Д. А., Штефан Л. В. География международного туризма : пособие для студентов вузов : в 2 ч. Минск : ТетраСистемс, 2011. 325 с.
5. Вавилова Е. В. Основы международного туризма : учеб. пособие. Москва : Гардарики, 2005. 160 с.
6. География туризма: учебник / Кол. авторов под ред. А. Ю. Александровой- 2 е изд. испр. и доп. М. : КНОРУС, 2009. 592 с.
7. Глушко А. Н., Сазыкин А. М. География туризма : учебное пособие. Владивосток : ТИДОТ ДВГУ, 2002. 265 с.
8. Голд Дж. Психология и география: Основы поведенческой географии. М. : Прогресс, 1990. 304 с.

9. Горішевський П. В., Васильєв В. П., Зінько Ю. В. Сільський зелений туризм: організація гостинності на селі : підручник. Івано-Франківськ : Місто-Н, 2003. 158 с.
10. Дмитревский Ю. Д. Туристские районы мира. М., 2000. 224 с.
11. Дмитрук О. Ю., Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм : навч. посіб. 2-вид., перероб. та допов. Київ : Альтерпрес, 2008. 280 с.
12. Дмитрук О. Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту та маркетингу. К. : Альтерпрес, 2004. 250 с.
13. Дубович І. А. Країнознавчий словник-довідник. Л. : Ліга-прес, 2005. 819 с.
14. Зорин И. В., Квартальнов В. А. Энциклопедия туризма : справочник. М. : Финансы и статистика, 2000. 368 с.
15. Истомина В. И., Лагутин В. Т. Страны мира: Справочник туроператора и туриста. М. : Сов. спорт, 2000. 224 с.
16. Кифяк В. Ф. Географія туризму України : навч. посіб. Чернівці : Зелена Буковина, 2003. 112 с.
17. Косолапов А. Б. Туристское страноведение. Европа и Азия : учебно-практическое пособие. М. : КНОРУС, 2005. 400 с.
18. Курорты : энциклопедический словарь / гл. ред. Е. И. Чазов. М. : Сов. энцикл., 1983.
19. Кусков А. С., Голубева В. Л., Одинцова Т. Н. Рекреационная география : учеб.-метод. комплекс. М. : Флинта МПСИ, 2005. 300 с.
20. Максаковский В. П. Историческая география мира. М. : Экопрос, 1999. 450 с.
21. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг. К. : Знання, 2008. 661 с.
22. Масляк П. О. Країнознавство : підручник. 2-ге вид., виправл. і доповн. К. : Знання, 2008. 293 с. (Вища освіта ХХІ століття).
23. Мироненко Н. С., Твердохлебов И. Т. Рекреационная география. М. : Изд-во МГУ, 1981. 232 с.

24. Мироненко Н. С. Страноведение: Теория и методы : уч. пособие для вузов. М. : АспектПресс, 2001. 268 с.
25. Николаенко Д. В. Рекреационная география : учеб. пособие. М.: ВЛАДОС, 2001. 300 с.
26. Николаенко Т. В. Николаенко Д. В. Введение в рекреационную географию. Харьков : Международный Славянский университет, 1998. 196 с.
27. Окладникова Е. А. Международный туризм. География туристских ресурсов мира : учеб. пособие. М.; СПб. : ИФК Омега-Л; Учитель и ученик, 2002. 280 с.
28. Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до соціально-економічної географії : навч. посіб. К. : Знання, 2000. 204 с.
29. Пирожник И. И. Основы географии туризма и экскурсионного обслуживания: учеб. пособ. Минск : Университетское, 1985. 253 с.
30. Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії : навч. посіб. К. : Вища шк., 1996. 231 с.
31. Путрик Ю., Свешников В. Туризм глазами географа. М. : Мысль, 1986. 158 с.
32. Романов А. А. Зарубежное туристское страноведение : учебное пособие. М. : Сов. Спорт, 2001. 288 с.
33. Романов А. А., Саакянц Р. Г. География туризма : учебное пособие / 3-е издание. 2004. 464 с.
34. Рутинський М. Й. Організація спортивно-оздоровчого туризму : навчально-методичні матеріали. Львів : КВКПП "Фенікс", 2002. 160 с.
35. Рутинський М. Й., Зінько Ю. В. Сільський туризм : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 271 с.
36. Соціально-економічна географія світу / За ред. Кузика С. П. Тернопіль : Підручники і посібники, 1998. 256 с.
37. Страны и народы. Научно-популярное издание в 20-ти томах. М. : Мысль, 1983-84.
38. Федорченко В. К., Мінич І. М. Туристський словник-довідник : навч. посіб. К. : Дніпро, 2000. 160 с.

39. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія : навч. посіб. / Н. В. Фоменко. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 312 с.
40. Христов Т. Т. Религиозный туризм. М. : Издательский центр «Академия», 2003. 288 с.
41. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. 744 с.
42. Щербакова С. А. Международный туризм: экономика и география : учеб. пособие. Москва : Финансы и статистика, 2007. 144 с.
43. Lloyd E. Hudman, Richard H. Jackson. Geography of Travel & Tourism. 1990.
44. Stephen Williams. Tourism Geography. London and New York, 1998.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Всесвітній економічний форум (англ.) URL:
<http://www.weforum.org/en/initiatives/gcp/index.htm>
2. Всесвітня рада з туризму і подорожей (The World Travel & Tourism Council) (англ.) URL:
http://www.wttc.org/eng/Tourism_Research/Economic_Data_Search_Tool/index.php
3. Офіційний сайт Світової спадщини ЮНЕСКО (англ.) URL:
<http://whc.unesco.org>
4. The World Factbook ЦРУ США (англ.) URL: <http://www.cia.gov>
5. World Tourism Organization UNWTO URL: <http://www2.unwto.org>

Поради для складання мультимедійної презентації

1. Перший слайд - це титульний лист, на якому мають бути вказані: тема доповіді; прізвище, ім'я, по батькові автора.

2. Чим простіший фон, тим краще. Інверсні кольори (світлий текст на темному фоні) можуть стати проблемою в світлих приміщеннях.

3. Кожен слайд повинен мати заголовок.

4. Використовуйте шрифти, що легко читаються. Розмір шрифту має бути крупний. Рекомендовані розміри шрифтів: заголовок – 22 - 28 pt; підзаголовок – 20 - 24 pt; текст – 18 – 22 pt; підписи даних в діаграмах – 16 – 22 pt; інформація в таблицях – 18 – 22 pt.

5. На слайді не варто використовувати більше трьох видів шрифтів та трьох кольорів.

6. Використовуйте природну гаму кольорів.

7. Анімаційні ефекти повинні бути як найпростіші.

8. Слайди не повинні містити багато тексту. Уникайте громіздких таблиць та графіків. Не включайте у презентацію слайди, що вимагають занадто довгих пояснень.

9. Текст повинен бути відформатований. Усі слайди повинні бути оформленні в одному стилі.

10. Доповідь повинна бути прив'язана до зміни слайдів.

11. Зберігати презентацію краще у форматі .ppt (сумісному з різними версіями MS Office).

12. Перед тим, як доповідати, перевірте, чи вкладається у відведений час.

Оформляючи презентаційні матеріали, зверніть увагу на такі **особливості сприйняття візуальної інформації** :

1. Вертикальна лінія сприймається як більш довга, ніж горизонтальна, хоча вони і будуть рівними за величиною. Наслідком цього є те, що текст, надрукований у стовпчик, зчитується повільніше, ніж цей же текст, надрукований ширшим планом.

2. Лінії без розривів, із плавними заокругленнями зчитуються в 1,3 рази довше, ніж лінії з різко вираженими кутами. Звідси випливає, що друкований або написаний друкованими літерами текст сприймається в 1,3 рази швидше, ніж просто написаний.

3. Зір вимагає групування інформації. Найбільше число вертикальних переліків імен, найменувань, що запам'ятовує людина, це 7 ± 2 . Парне число вертикально записаних переліків запам'ятовується гірше.

4. Величина букв на екрані залежить від величини аудиторії та відстані від екрану до студентів. Букву висотою в 1 см буде видно на відстані 4 жіночих або 3 чоловічих кроків. Психологи визначили величину букв, необхідну для комфортного і граничного зору (таблиця А.1).

Таблиця А.1

Залежність величини букв, показаних на екрані, від розмірів аудиторії

Величина букв (см)	Довжина аудиторії (м)	
	Граничний зір	Комфортний зір
1	3	2
2	5	3
3	7	4
4	9	5,5
5	10-11	6-7

5. Найкраще сприймається інформація, розташована на слайді в правому верхньому куті. Величина запам'ятовування інформації, розташованої на слайді, наведена на рис. 1.

28%	33%
16%	23%

Рис. А.1. Рівень запам'ятовування інформації, розташованої на слайді

6. Сприйняття інформації, що читається, залежить від кольору друку й колірнього фону:

- зелений колір діє на людину заспокійливо;
- блакитний і жовтий кольору теж заспокоюють сангвініка і холерика, хилять до сну флегматика, настроюють до замкнутості меланхоліка;
- червоний колір діє збуджуюче на всі типи нервової системи.

ТИПОВІ ПЛАНИ РЕКРЕАЦІЙНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК

Оцінка рекреаційної якості території

1. Ступінь екзотичності, атрактивності та унікальності природних й культурно-історичних об'єктів:
 - 1.1.інформативна сутність культурно-історичних об'єктів;
 - 1.2.пізнавальне та виховне значення об'єктів;
 - 1.3.наявність об'єктів та пам'ятників світового значення, занесених в список ЮНЕСКО;
 - 1.4.ступінь контрастності території по відношенню до постійного місця проживання;
 - 1.5.ступінь і частота повторюваності об'єктів і явищ;
 - 1.6.доступність історико-культурних об'єктів по відношенню до місць попиту;
 - 1.7.надійність та ємність культурних комплексів;
 - 1.8.розміри та форми об'єктів, а також можливість їх огляду.
2. Доступність природного та історико-культурного потенціалу території.
 - 2.1.транспортна доступність;
 - 2.2.просторова доступність;
 - 2.3.часова доступність;
 - 2.4.політична доступність;
 - 2.5.соціально-економічна доступність;
 - 2.6.фінансова доступність;
 - 2.7.інформаційна доступність;
 - 2.8.формальна доступність;
 - 2.9.інфраструктурна доступність.
3. Наявність рекреаційної та туристичної інфраструктури.
 - 3.1.заклади розміщення;
 - 3.2.заклади харчування;
 - 3.3.індустрія розваг;
 - 3.4.індустрія транспортних перевезень.
4. Рекреаційні та туристичні можливості території та ступінь їх використання.
5. Ресурси та умови рекреаційної діяльності.
 - 5.1.медико-географічні та фізико-географічні характеристики території;
 - 5.2.мікрокліматичні особливості території;
 - 5.3.культурно-історичне значення території;
 - 5.4.ступінь рекреаційного освоєння території;
 - 5.5.ємність рекреаційних ресурсів;
 - 5.6.інформаційна складова про рекреаційні та туристичні ресурси території;
 - 5.7.генеруючі, реалізуючі та локалізуючі чинники розвитку рекреації і туризму.

6. Традиції рекреаційного використання території.
 - 6.1.соціокультурне перетворення території;
 - 6.2.традиційні та унікальні напрями розвитку рекреації і туризму в регіоні;
 - 6.3.туристичні центри, їх специфіка, спеціалізація і особливості формування та розвитку;
 - 6.4.ступінь освоєності та період освоєння району;
 - 6.5.форми рекреаційного використання території.
7. Спосіб життя населення і сприйняття туристично-рекреаційної спадщини території (місцевим населенням, внутрішніми туристами, іноземними туристами).
8. Природно-кліматичні та ландшафтні умови.
 - 8.1.кліматичні умови;
 - 8.2.орографічні умови;
 - 8.3.гідрологічні умови;
 - 8.4.фауністичні та флористичні ресурси;
 - 8.5.природно-заповідні території та унікальні природні об'єкти;
 - 8.6.вплив природних чинників на організм людини, її комфортність: метеорологічні умови, контрастність змін погоди тощо;
 - 8.7.топологічні (унікальність місцевості; поєднання природних умов і форм взаємодії природних й історико-культурних рекреаційних ресурсів), функціональні (умови для хобі туризму: збирання грибів, ягід, риболовля, непромислове полювання на звірів і птахів; умови для відчуження територій під садово-дачне облаштування) та естетичні властивості (здатність території впливати на психоемоційну сферу рекреанта).
9. Позитивні та негативні чинники, які впливають на розвиток рекреації і туризму:
 - 9.1.наявність об'єктів, внесених в список всесвітньої спадщини ЮНЕСКО;
 - 9.2.прояв стихійних явищ природи і наслідків техногенної діяльності (аварії і катастрофи);
 - 9.3.ступінь розвитку туристичної інфраструктури міжнародного та внутрішнього значення;
 - 9.4.можливість використання місцевого населення і трудових ресурсів;
 - 9.5.соціально-економічна і політична ситуація в регіоні.
10. Взаємопов'язане вивчення основних аспектів територіальної організації відпочинку:
 - 10.1. форми організації відпочинку;
 - 10.2. перспективні напрями організації відпочинку;
 - 10.3. рекреаційна інфраструктура і особливості її просторової організації;
 - 10.4. туристично-рекреаційна диференціація туристичного простору;
 - 10.5. екологічний стан території;
 - 10.6. рекреаційні і народногосподарське значення території.
11. Пейзажна складова рекреаційної діяльності:

- 11.1. внутрішнє пейзажне різноманіття;
- 11.2. внутрішня морфологічна структура ландшафту (рельєф, рослинний покрив, гідрографія, характер взаємозв'язків між компонентами ландшафту);
- 11.3. загальна атрактивність пейзажів, поєднання пейзажів і взаємозв'язок між ними.

Історико-культурна характеристика території

(за Ю.Д. Дмитрієвським)

1. Вивчення цивільної та воєнної історії об'єкта, виявлення впливу історичного чинника на формування об'єкта.
2. Вивчення історико-архітектурного аспекту розвитку туристичного об'єкта.
3. Виявлення основних архітектурних стилів, які зустрічаються на території об'єкта (у зв'язку з історичним минулим країни, району чи міста).
4. Вивчення найбільш важливих та цікавих для туристів пам'яток архітектури.
5. Вивчення процесу розвитку духовної культури (в тому числі і її вплив на інші культури).
6. Характеристика основних етапів розвитку духовної культури і найважливіших її пам'ятників (фольклор, літературна і музична спадщина, образотворче мистецтво різних жанрів тощо).
7. Вивчення творчості визначних представників культури і мистецтва країни, району, міста.

Характеристика туристично-рекреаційного району

1. Географічне положення регіону.
2. Природні умови:
 - рельєф;
 - геологічна будова і корисні копалини;
 - кліматичні особливості і ресурси;
 - ґрунти;
 - рослинний і тваринний світ;
 - ландшафтна структура. Унікальні природні особливості території;
 - природоохоронні території і пам'ятки природи;
 - небезпечні явища природи і стихійні лиха.
3. Геодемографічна характеристика регіону (чисельність і відтворюваність населення, склад і структура населення, розселення населення і т. д.).
4. Історія формування і розвиток регіону.
5. Етнокультурні й історико-культурні особливості та ресурси регіону (звичаї, традиції, свята, обряди, фольклор, духовна спадщина, етнічний і релігійний склад населення, мовні особливості).
6. Історико-архітектурні та культурні пам'ятки. Музеї. Основні культурні центри регіону.
7. Об'єкти всесвітньої природної і культурної спадщини.

8. Туристично-рекреаційні ресурси. Види рекреації і туризму.
9. Матеріально-технічна база рекреації і туризму.
10. Основні туристичні центри регіону: їх профіль і специфіка.
11. Основні напрямки туристичних потоків в регіоні.
12. Оцінка сучасного соціально-економічного, політичного і екологічного положення в регіоні.
13. Соціально-економічний і політичний прогноз розвитку регіону.
14. Проблеми і перспективи розвитку рекреації і туризму в регіоні.

Туристські курорти та центри

Європа

Найважливіші курорти

Австрія: Кітцбюель, Зеефельд, Отцталь, Ціллertаль, Сан-Антон, Лех, Цель-ам-Зее, Бадгастайн, Баден, Карніше, Заальбах, Хінтерглемм, Інсбрук, Баден-бай-Він, Гальтюр, Штубайталь, Сант-Йохан, Піцталь, Карінтія, Зальцкаммергут, Сант-Вольфганг, Хінтертукс.

Андорра: Андорра-ла-Велья, Арінсаль, Аркаліс, Ель-Татер, Пас-де-ла-Каса-Грау-Руж, Пал.

Білорусь: Нарочь, Бобруйськ, Ждановичі, Рогачів.

Бельгія: Спа, Брюгге, Рошфор, Бастонь, Дінан та ін.

Болгарія: Варна, Бургас, Золоті Піски, Сонячний Берег, Албена, Сонячний День, Хисаря, Кюстенділ, Пампорово, Боровець, Вітоша, Банско.

Боснія та Герцеговина: Ілідже, район Сараєво, Баня-Лука.

Великобританія: Бат, Брайтон, Борнемут.

Угорщина: Будапешт, Хевіз, Балатонфюред.

Німеччина: Гарміш-Партенкірхен, Бертехсгаден, Вісбаден, Кюлунгборн, Бад Зальціг, Баден-Баден, Бад Годсберг, Бад Хеннінген, Оберхоф, Обервізенталь.

Греція: о-ви Кіклади, о. Евбея, п-ів Халкідікі, о. Родос, Лутракі, арх. Додеканес, о. Корфу, Парнас, Каммена Вурла, о. Санторін.

Ісландія: Тінгведлір, Міватн-ог-Лахсау, Скафтафедль, Йекюльсаургльюрвюр.

Іспанія: Детандер, Пальма, Ібіца, Малага, Канарські о-ви, Коста-Брава, Коста-Дорада, Коста-Бланка, Коста-дель-Соль, Коста-де-Валенсія, Коста-де-Асаар, о. Мальорка, Балеарські о-ви.

Італія: о. Капрі, о. Іскья, о. Сицилія, о. Сардинія, Лігурійська Рив'єра, Римині, Мілано Мариттіма, Пезаро, Алассіо, Сан-Ремо, Террачіна, Гаєта, Формія, Позітано, Амальфі, Сан Мартіно ді Кастроцца, Кортіна д'Ампеццо, Борміо, Мурано та ін.

Латвія: Юрмала, Сігулда.

Литва: Клайпеда, Паланга, Нерінга, Друскінінкай

Мальта: Сліма, Сент-Джуліанс, затоки Сент-Джордж, Сент-Паул, Голубий Грот, о. Гозо, о. Коміна, Ла-Валлетта та ін.

Польща: Закопане, Сопот, Криниця, Івонич-Здруй, Щавниця, Свіноуйсьце, Камень-Поморскі, Колобжег.

Португалія: Кошта ду Сол, Алгарве, Вілароша, о-ви Мадейра, Азорські о-ви, Ешторіал, Кашкаші, Калдам да Раїнья.

Румунія: Мамаїя, Ефорія, Сіная, Предял, Пояна-Брашов, Констанца, Мангалія, Буштені, Бейле-Фелікс, Бейле-Еркулане, Ефорі-Норд.

Словаччина: Штребське-Плесо, Ясна, Бардежовське Купеле, Тренчіанске Теплице, Лучки, Коритниця, Любохня, Пієштяни, Дудінце, Бардейов, Новий Смоковець, печера Бистра.

Словенія: Постойна, Бленд, Бохін, Бовець, Країнська Гора, Портороз, Рогатка, Слатіна, Чатеж.

Україна: Ялта, Алушка, Алушта, Трускавець, Моршин, Миргород, Гурзуф, Лівадія, Планерське, Судак, Корейз, Форос, Місхор, Гаспра, Сімеїз, Партеніт, Судак.

Фінляндія: Хімос, Вуокатті, Рука, Тахко, Юлляс, Леві, Сарисельга, Катінкулта та ін.

Франція: Ніцца, Канни, Сен-Тропез, Антіб, Біарріц, Байонна, Шамоні, Гренобль, Лазурний берег, Сен-Мало, Сен-Жерве, Грас, Вільфранш-Сюр-Мер,

Жуан-ле-Пен, Гольф-Жуан, Сан-Рафаель, Куршевель, Валь д'Ізер, Межев, Мерібель, Віші та ін.

Хорватія: Пула, Ровінь, Опатія, Шибеник, Дубровник, Пореч, Рієка, Трогир, Спліт, Умаг, Прімоштен, Макарска Рив'єра, острови: Крка, Хвар, Віс, Корчула, Шипан та ін., Доленське, Шмарешке, Чатежке Топліце, Іванич-Град.

Чехія: Карлови-Вари, Подебради, Маріанське-Лазне, Франтішков-Лазне, Крконоше, Шумава, Бескіді, Яхімов, Тепліце.

Швейцарія: Санкт-Моріц, Крап-Монтана, Давос, Лезен, Саас-Фе, Вербє, Віллар, Церматт, Баден, Бад-Рагац, Івердон.

Естонія: Пярну, Хаапсалу, Нарва-Йієсуу, Курессааре.

Чорногорія: Будва, Свети Стефан, Герцег-Нові, Ульцинь, Петровац-На-Море, Сутоморе, Мілочер, Цетинє, о. Мамула, Ігало, Котор.

Сербія: Ада.

Туристські центри

Австрія: Відень, Зальцбург, Інсбрук, Грац, Лінц.

Андорра: Андорра-ла-Велья.

Білорусь: Мінськ, Полоцьк, Вітебськ, Могилів, Гродно, Мир, Брест, Гомель.

Бельгія: Брюссель, Антверпен, Андерлехт, Гент, Брюгге.

Болгарія: Софія, Пернік, Пловдів, Несебир, Габрово, Велико-Тирново, Копривштиця, Мелнік, Созопол, Варна, Бургас.

Боснія и Герцеговина: Сараєво, Мостар, Баня-Лука.

Великобританія: Белфаст, Глазго, Единбург, Лондон, Кардіфф, Оксфорд, Кембридж, Кентербері, Йорк, Честер, Бат, Бірмінгем, Ліверпуль, Манчестер.

Угорщина: Будапешт, Естергом, Егер, Секешфехервар, Сегед, Мішкольц, Вишеград.

Німеччина: Берлін, Дрезден, Любек, Кіль, Бремен, Франкфурт-на-Майні, Штутгарт, Нюрнберг, Кельн, Лейпциг, Майнц, Кобленц, Мюнхен, Гамбург, Потсдам, Бранденбург, Дюссельдорф.

Греція: Афіни, Салоніки, Іракліон, Лутракі, Коринф.

Данія: Копенгаген, Орхус, Оденсе, Ольборг, Хельсінгер, о. Борнхольм.

Іспанія: Мадрид, Барселона, Сантьяго-де-Компостела, Саламанка, Авіла, Сеговія, Севілья, Валенсія, Сарагоса, Малага, Кордова, Толедо, Аліканте, Більбао, Памплона, Леон, Гранада, Бургос.

Італія: Рим, Мілан, Генуя, Неаполь, Флоренція, Венеція, Піза, Верона, Турин.

Латвія: Рига, Юрмала, Сигулда.

Литва: Вільнюс, Каунас, Клайпеда, Паланга, Нерінга, Тракай, Друскінінкай.

Македонія: Скопє, Охрид, Бітола, Прілеп, Куманово.

Мальта: Валлетта, Мдіна.

Молдавія: Кишинів, Тирасполь, Бельци, Бендери.

Нідерланди: Амстердам, Роттердам, Гаага, Утрехт, Делфт, Лейден, Харлем.

Норвегія: Осло, Тронхейм, Тромсе, Берген.

Польща: Варшава, Лодзь, Краків, Познань, Люблін, Вроцлав, Гданськ, Мальборк, Белосток, Торунь, Гнезно, Величка.

Португалія: Лиссабон, Коимбра, Сетубал, Евора, Порту, Брага, Авейру, Ешторіал.

Румунія: Бухарест, Брашов, Ясси, Орадя, Клуж-Напока, Тимішоара, Тиргу-Муреш.

Словаччина: Братислава, Тернава, Нітра, Банська-Стявниця,

Словенія: Любляна, Марібор, Целе.

Україна: Київ, Харків, Одеса, Львов, Сімферополь, Севастополь, Євпаторія, Полтава, Керч, Ялта, Феодосія, Алушка, Алушта.

Фінляндія: Хельсінкі, Турку, Тампере, Рованієми, Ювяскюля, арх. Суоменліна, Ловіса, Порвоо.

Франція: Париж, Ніцца, Канни, Ліон, Версаль, Антіб, Біарріц, Марсель, Авіньйон, Шартр, Клермон-Ферран, Лілль.

Хорватія: Пула, Хвар, Ровінь, Шибеник, Дубровник, Пореч, Загреб, Рієка, Трогір, Спліт.

Чехія: Прага, Брно, Острава, Ческі-Крумлов, Ческе-Будевіце, Кутна-Гора, Оломоуц, Кромержіж, Табор, Тельч, Конопіште.

Швейцарія: Женева, Цюріх, Базель, Лозанна, Люцерн, Берн, Монтре, Лугано, Локарно, Аскона.

Швеція: Стокгольм, Гетеборг, Мальме, Уппсала, Лунд, Вастерас, Йенчепінг, Лінчепінг, Норчепінг, Кальмар, о. Готланд.

Естонія: Талин, Тарту, Виру, Нарва, П'ярну, Хаапсалу, Курессааре.

Сербія: Белград.

Чорногорія: Подгориця, Котор.

Азія

Найважливіші курорти

район Апшеронського півострова (Азербайджан), район оз. Севан, Арзні, Джермук (Вірменія), Піцунда, Гудаута, Сухумі, Гагра, Батумі, Бахмаро, Боржомі, Цхалтубо, Кобулеті (Грузія), район Мертвого моря, Ейлат, Ейн-Бокек, Ейн-Букек, Ейн-Геді, Нове-Зохар (Ізраїль), о. Балі (Індонезія), о. Борове, Медео, Сариагач, Алма-Арасан (Казахстан), Лімасол, Ларнака, Пафос, Фамагуста, Протараса (Кіпр), район о. Іссик-Куль, Чолпон-Ата (Киргизія), Дубай, Хата, Мереджа (ОАЕ), Паттайя, о. Пхукет (Таїланд), Анталія, Кемер, Белек, Аланья, Ізмір, Мармарис, Бодрум, Фетхіє, Памуккале, Кушадаси (Туреччина).

Туристські центри

Азербайджан: Баку, Гянджа, Нахічевань.

Вірменія: Єреван, Кумайрі.

Грузія: Тбілісі, Гагра, Сухумі, Новий Афон, Кутаїсі, Батумі, Мцхета.

Ізраїль та Палестина: Тель-Авів, Єрусалим, Яффа, Наблус, Єрихон, Хайфа, Назарет, Вифлеєм.

Індія: Делі, Бомбей, Калькутта, Агра, Мадрас.

Казахстан: Алма-Ата, Караганда, Астана, Туркестан.

Кіпр: Нікосія, Лімасол, Ларнака, Пафос, Фамагуста, Протараса, Тродос.

Киргизія: Бішкек, Джалал-Абад, Ош.

Китай: Пекін, Сіань, Харбін, Гуанчжоу, Шанхай, о. Хайнань, о. Тайвань.

Малайзія: Куала-Лумпур, о. Пінанг.

Пакистан: Карачі, Лахор, Мохенджодаро, Равалпінді.

Саудівська Аравія: Джіда, Мекка, Медина, Ер-Ріяд.

Сирія: Дамаск, Халеб, Латакія, Пальміра.

Таджикистан: Душанбе, Пенджикент, Ходжент, Ура-Тюбе, Ісфара, Канібадам.

Таїланд: Бангкок, Паттайя, о. Пхукет.

Туреччина: Стамбул, Анкара, Анталія, Кемер, Белек, Аланья, Ізмір, Мармарис, Бодрум, Фетхіє, Памуккале, Кушадаси.

Узбекистан: Ташкент, Фергана, Коканд, Хіва, Ургенч, Самарканд, Бухара, Маргілан, Шахрісабз, Термез.

Шрі-Ланка: Коломбо, Канді, Ратнапура, Анурадхапура.

Південна Корея: Сеул, Кенджу, о. Канхвадо.

Японія: Токіо, Кіото, Нара, Камакура, Саппоро, Осака, Нагоя, Хіросіма, Нагасакі.

Африка

Найважливіші курорти

Хургада, Сафага, Шарм-ель-Шейх (Єгипет), Бізерта, Хаммамет, Набель, Монастир (Туніс).

Туристські центри

Каїр, Ель-Гіза, Александрія, Луксор, Асуан (Єгипет), Найробі, Момбаса (Кенія), Дар-ес-Салам, о. Занзібар, нац. парк Серенгеті (Танзанія), Туніс, Дугга, Сус, Кайруан, Сфакс (Туніс), Преторія, Йоганнесбург, Сан-Сіті, Лост-Сіті, Кейптаун, Дурбан, Кімберліт (ПАР).

Північна Америка

Туристські центри

Нассау, Фріпорт (Багамські острови), Бриджтаун (Барбадос), Оттава, Монреаль, Квебек, Торонто, Ванкувер, Вікторія, Калгарі (Канада), Гавана, Варадсро, Ольгін, Сантьяго-де-Куба (Куба), Гватемала, Антигуа Гватемала, Тікаль (Гватемала), Тегусігальпа, Комаягуа, Копан (Гондурас), Порт-о-Пренс (Гаїті), Кінгстон, Монтего-Бей (Ямайка), Мехіко, Канкун, Акапулько, Мансанільо (Мексика), Манагуа, Леон (Нікарагуа), Панама, Нью-Йорк, Вашингтон, Маямі, Лос-Анджелес, Чикаго, Лас-Вегас, Орlando, Бостон, Денвер, Філадельфія, Атлантік-Сіті, Даллас, Сан-Франциско, Буффало (США).

Південна Америка

Туристські центри

Буенос-Айрес, Кордова, Мар-дель-Плата (Аргентина), Бразилія, Ріо-де-Жанейро, Сан-Паулу (Бразилія), Сантьяго, Вальпараїсо, Антофагаста (Чилі), Богота, Барранкілья, Медельїн, Манісалес, Калі (Колумбія), Кіто, Гуаякіль (Еквадор), Ліма, Куско, Чіклайо, Кальяо, Арекіпа (Перу), Асунсьйон (Парагвай), Монтевідео (Уругвай), Каракас, Сюдад-Болівар, Баркісімето, Порламар (Венесуела), Ла-Пас (Болівія).

Австралія та Океанія

Туристські центри

Аделаїда, Брісбен, Веллінгтон, Канберра, Крайстчерч, Мельбурн, Нукуалофа, Нумеа, Окленд, Перт, Порт-Віла, Порт-Морсбі, Сідней, Сува, Хоніара.

Приклад оформлення титульного аркуша звіту із самостійної роботи

Міністерство освіти і науки України

Національний університет водного господарства та природокористування

Навчально-науковий інститут водного господарства та природооблаштування

Кафедра геології та гідрології

Звіт про самостійну роботу

з навчальної дисципліни “Географія туризму”

**ТУРИСТИЧНО-КРАЇНОЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТУРИСТИЧНИХ МАКРОРЕГІОНУ**

Виконав/виконала:

студент/студентка групи ГФ-41

Петренко В.П.

Перевірила:

доц., канд. географ. наук

Романів О.Я.

Оцінка _____

Дата _____

Підпис _____

РІВНЕ – 2021

**Приклади оформлення
списку використаних джерел за ДСТУ 8302:2015
та відповідно до наказу МОН № 40 від 12.01.2017 р.**

Вид джерела	Зразки бібліографічних записів
Книги: - один автор	1. Величко В. В. Організація рекреаційних послуг: навч. посіб. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. 202 с. 2. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 3. Роглев Х. Й. Основи готельного менеджменту : навч. посіб. Київ :Кондор, 2005. 330 с. 4. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу. Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с. 5. Федорова Л.Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті — 1910-ті рр. Київ, 2013. 373 с.
- два, три, чотири автори	11. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 12. Бікулов Д. Т, Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. 13. Голюков А. П., Дейнека О. Г., Позднякова Л. О., Черномаз П. О. Економіка зарубіжних країн : навч. посібник. Київ : ЦУЛ, 2008. 464 с. 14. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с. 15. Довгаль О. А., Довгаль Г. В. Інноваційна економіка : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. 148 с. 16. Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2005. 308 с. 17. Малий І. Й., Дибя М. І., Галабурда М. К. Держава і ринок: філософія взаємодії: моногр. / Київ. нац. екон. ун-т. Київ: КНЕУ, 2005. 358 с. 18. Нечаюк Л. І., Нечаюк Н. О. Готельно-ресторанний бізнес: менеджмент : навч. посіб. 3-тє вид. Київ : Центр навч. літ., 2009. 236 с. 19. Сімахіна Г. О., Українець А. І. Інноваційні технології та продукти. Оздоровче харчування : навч. посіб. Київ : НУХТ, 2010. 294 с. 20. Ткаченко Т. І., Мельниченко С. В., Новак М. В. Управління якістю готельних послуг. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. 166 с.
- п'ять і більше авторів	8. Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир, 2003. 174 с. 9. Людський розвиток в Україні: трансформація рівня життя та регіональні диспропорції: у 2-х т.: кол. моногр. Київ, 2012. 436 с.

Вид джерела	Зразки бібліографічних записів
- автор(и) та редактор(и)/упорядники	4. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 5. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. 6. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А.П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. 465 с.
- автор і перекладач	1. Котлет Ф. Основы маркетинга : учеб. пособие / пер. с англ. В. Б. Боброва. Москва, 1996. 698 с. 2. Питерс Т., Уотермен Р. В поисках эффективного управления (опыт лучших компаний) / ред. Л. И. Евенко; пер.: Д. Васильев, В. Зотов. Москва: Прогресс, 1986. 424 с.
- монографії	10. Гончаренко Н. І. Міжнародна економічна діяльність країн Євросоюзу і України в контексті економічної лібералізації : монографія. Харків : 2009. 167 с. 11. Моделі ідентифікації макроекономічних дисбалансів в Україні: кол. моногр. / НАН України, ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України". Київ, 2015. 544 с. 12. Швець І. Б., Коваленко Т.В. Комплексна оцінка якості управління персоналом: монографія. Донецьк, 2013. 160 с.
- без автора	1. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. 2. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 3. Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти / за ред. Е.М. Лібанової ; Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. К. : Візаві, 2010. 248 с.
- багатотомні видання	15. Геєць В. М., Александрова В. П., Бажал Ю. М., Гуржій А. М. Стратегічні виклики 21 століття суспільству та економіці України: у 3-х томах / за ред. В. П. Семиноженка, Б. Є. Кваснюка. Київ: Фенікс, 2007. Т. 1. 544 с. 16. Економічна енциклопедія : в 3 т. / за ред. Гаврилишина Б. Г., Мочерного С. В., Устенка О. А. Київ : ВЦ «Академія», 2002. Т. 3. 689 с. 17. Енциклопедія історії України: у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с. 18. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с.
Матеріали конференцій, з'їздів (назву матеріалів конференцій виділяють курсивом!)	Гончаренко Н. І., Гусєв О. М. Особливості сучасного стану зовнішньоторговельних відносин України з ФРН // <i>Актуальні проблеми міжнародних економічних відносин : матеріали XII науково-практичної конференції молодих вчених</i> , 30 березня 2017 року. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 326 с. С.15-19.

Вид джерела	Зразки бібліографічних записів
Статистичні видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Статистичний щорічник Житомирської області за 2014 рік. / За ред. Л.О. Рижкової. Житомир: Головне управління статистики у Житомирській області, 2015. 448 с. 2. Україна в цифрах. 2007: стат. зб. / Держ. ком. статистики України. Київ : Консультант, 2008. 350 с.
Препринти	Долішній М. І., Паламарчук М. М., Паламарчук О. М., Шевчук Л. Т. Соціально-економічне районування України : препринт. / Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 1997. 50 с.
Депоновані наукові праці	<ol style="list-style-type: none"> 1. Иванов В. И., Петров А. К., Васечкин М. Е., Свиридов О. Н., Парамонов А. З. Социологическое исследование малых групп населения. Москва, 2002. 110 с. Деп.в ВИНТИ 13.06.2002, № 145432. 2. Разумовский В. А., Андреев Д. А. Управление маркетинговыми исследованиями в регионе. Москва, 2002. 210 с. Деп. в ИНИОН Рос. акад. Наук 15.02.2002, № 139876.
Словники	<ol style="list-style-type: none"> 15. Українсько-німецький тематичний словник / уклад. Н. Яцко та ін. К. : Карпенко, 2007. 219 с. 16. Великий тлумачний словник української мови. [Уклад. І голов. ред. Бусел В.Т.]. Київ: ВТФ «Перун», 2001. 1440 с. 17. Географія : словник-довідник / [авт.-уклад. Ципін В. Л.]. Харків : Халімон, 2006. С. 155. 18. Словник із дистанційного зондування Землі. За ред. В.І. Лялька, М.О. Попова. К.: СМП Аверс, 2004. 170 с.
Атласи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Атлас. Туристичне намисто України / відп. ред. Н.О. Крижова. Київ: Картографія, 2011. 136 с. 2. Куерда Х. Атлас ботаніки/ пер. з ісп. В. Й. Шовкун. Харків: Ранок, 2005. 96 с. 3. Львів. Комплексний атлас / відпов. ред. О.І. Шаблій, Р.І. Сосса, І.С. Руденко. Київ: Картографія, 2012. 192 с.
Законодавчі та нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2016). 3. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. Урядовий кур'єр. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10. 4. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році: від 15.09.2016 р. № 5132. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60035 (дата звернення: 17.03.2017). 5. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 № 168-р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80 (дата звернення 01.10.2017)

Продовження додатку Д

Вид джерела	Зразки бібліографічних записів
Стандарти	ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила(ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с.
Каталоги	1. Національна академія наук України. Анотований каталог книжкових видань 2008 року. Київ : Академперіодика, 2009. 444 с. 2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.
Бібліографічні покажчики	Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).
Дисертації	1. Гункевич М.Б. Управління туристичним потенціалом у національній економіці України : дис. .. канд. екон. наук: 08.00.03. Львів: Львівський національний університет імені І. Франка, 2014. 245 с. 2. Масюк Ю.О. Стратегічне управління розвитком туризму в Україні : дис...канд. екон. наук :08.00.03. Львів, 2017. 262 с. 3. Голод А. П. Теоретико-методологічні засади модернізації регіональних туристичних систем : дис... д-ра екон. Наук: 08.00.05. Чернігів : Чернігівський національний технологічний університет, 2017. 250 с.
Авто-реферати дисертацій	1. Остап'юк Н.І. Державне регулювання розвитку туристичної галузі в Україні: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.03. Харків, 2001. 20 с. 2. Сідоров М. В. Українсько-канадські торговельно-економічні відносини як гео економічний вектор зовнішньоекономічної стратегії України : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини». Харків, 2017. 22 с.
Звіти про науково-дослідницькі роботи	Дослідження перспектив розвитку медичного туризму в світі та в Україні : звіт про НДР (заключн.) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; кер. Л. В. Оболенцева ; викон.: С. А. Александрова [та ін.]. Шифр теми 2635/13. № 1116. Харків, 2013. 46 с.
Патенти	Пат. № 96939 UA Спосіб прогнозування забруднення атмосферного повітря викидами автомобільного транспорту / О.І. Турос, О.В. Ананьєва, А.А. Петросян та ін. ; ДУ «Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзєєва» НАМН України. Опубл. 25.02.2015; Бюл. № 4.
Частина книги	1. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. Тридцять лет с экологическим правом : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212. 2. Наумов М. С., Решетило В. П., Федотова Ю. В. Напрями впливу інтелектуалізації економіки на розвиток ринкових відносин в Україні. Трансформаційні процеси в суспільстві в умовах інформаційної економіки : монографія. Харків : Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова., 2014. Розд. 4. С. 213–241. 3. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / Б. М. Данилишин [та ін.] ; НАНУ. Київ : РВПС, 1999. С. 64-70.

Вид джерела	Зразки бібліографічних записів
Частина продовжуваного видання <i>(назву видання виділяють курсивом!)</i>	1) Давиденко Л.І. Удосконалення регіональної системи управління туризмом. <i>Державне управління процесами життєдіяльності і галузевого розвитку регіону</i> : зб. наук. праць. Серія: Державне управління. 2003. Т. 4, Вип. 25. Донецьк: ДонДАУ, С. 230-234. 2) Ткачук С. В., Стахурська С. А. Формування лояльних стосунків із клієнтами у сфері нематеріального виробництва. <i>Теоретичні та прикладні питання економіки</i> : зб. наук. праць. 2015. Вип. 2 (31). С. 113–122. 3) Шаптала О.С. Організація державного управління сферою рекреаційного обслуговування в Україні. <i>Зб. наук. праць Нац. академії держуправління при Президентові України</i> . 2007. № 2, С. 357.
Частина періодичного видання (журнали, газети) <i>(назву видання виділяють курсивом!)</i>	1) Кобець В. Різдвяні свята з Василем Стусом. <i>Літературна Україна</i> . 2012. 2 лют. (№ 5). URL : http://litukraina.kiev.ua/r-zdvyan-svyata-z-vasilem-stusom (дата звернення 15.09.2017). 2) Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i> . 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 3) Мельник Т.М., Пугачевська К.С. Імпортозалежність економіки України і пріоритети селективного імпортозаміщення. <i>Економіка України</i> . 2016. № 4. С. 29–44. 4) Шостак Л., Бадрак О. Відкрита економіка: перспективи позиціонування України у світовій господарській системі. <i>Економіка України</i> . 2009. № 7. С. 38-48.
Архівні документи	Наукове товариство ім. Шевченка. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.
Електронні ресурси	1) Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2) Кожухівський А.Д. Імітаційне моделювання систем масового обслуговування [Електронний ресурс]: практикум / Черкас. держ. Технол. ун-т. Електрон. текст, дані. Черкаси, 2009. 1 електрон. опт. диск (CD-R). 3) Національні бібліотека України ім. В.І. Вернадського: [Веб-сайт]. Київ, 2017. URL: http://www.nbuv.gov.ua (дата звернення: 12.04.2017). 4) Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років XX століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i> . 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006 . 5) Ukr.net: [інтернет-портал]. Київ, 2016. URL: http://www.ukr.net (дата звернення: 16.05.2016). 6) UNWTO Tourism Highlights. 2016 Edition. [online]. URL: http://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284418145 (Accessed 16 March 2017).